

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. RADKA GREPLOVÁ

**ŠKOLNÍ ČASOPIS NA 2. STUPNI ZÁKLADNÍ ŠKOLY – OD PROJEKTU K JEHO
REALIZACI**

OLOMOUC 2014

Vedoucí práce: Mgr. Milan Polák, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 20.6.2014

.....

vlastnoruční podpis

Děkuji panu Mgr. Milanu Polákovi, Ph.D., za odborné vedení práce, za cenné rady a připomínky a za trpělivost.

OBSAH

Úvod	5
Teoretická část	7
1. Současné školství	7
2. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	8
2.1 Principy Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání	8
2.2 Klíčové kompetence	10
2.3 Vzdělávací oblasti	11
3. Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace.....	12
4. Průřezová témata	13
4.1 Průřezové téma Mediální výchova	13
5. Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání	15
5.1 Úskalí školních vzdělávacích programů	16
5.2 Tvorba školního vzdělávacího programu	17
6. Žurnalistická tvorba	18
6.1 Publicistický funkční styl	20
6.2 Školní časopis	23
6.3 Předpoklady pro realizaci školního časopisu	25
6.4 Průběh tvorby školního časopisu	27
Praktická část	29
7. Dotazník – výzkumná metoda	29
7.1 Výzkumné šetření na Základní škole a mateřské škole T.G. Masaryka Brodek u Konice ..	31
8. Charakteristika Základní školy a mateřské školy T.G. Masaryka v Brodku u Konice	32
8.1 Charakteristika pedagogického sboru Základní školy Brodek u Konice.....	33
8.2 Projekty a mimo školní aktivity Základní školy Brodek u Konice	35
8.3 Charakteristika Školního vzdělávacího programu Základní školy Brodek u Konice	36
9. Vlastní představa uskutečnění projektu Školní časopis	40
10. Návrh krátkodobého projektu Školní časopis	42
11. Publicistická činnost na základní škole	45
12. Realizace a tvorba školní časopis	46
12.1 Shrnutí projektu	51
12.2 Analýza Školního časopisu Základní školy v Brodku u Konice	52
12.3 Využití Školního časopisu ve výuce Českého jazyka a literatury	56
13. Hodnocení Školního časopisu Šk.č. B.u K. čtenáři	61
14. Závěry pro pedagogickou praxi	62
Závěr	63
Seznam literárních zdrojů	65
Seznam příloh	67

ÚVOD

Jako neodmyslitelnou součástí dnešního světa tvoří média – noviny, televize a v neposlední řadě celosvětový systém, internet. Můžeme říci, že média zasahují do každodenního života nás všech. V dnešním světě jsou média pro společnost zdrojem informací, které získáváme a nějak zpracováváme, jsou také zdrojem zábavy a odpočinku. Vhodné tedy je, abychom současným médiím uměli porozumět a v této problematice se dokázali bez problémů orientovat. Cesta k porozumění libovolným médiím je zařazení průřezového tématu Mediální výchova do vzdělávacího procesu. Mediální výchova – výuka o médiích, může být do vzdělávacího systému zakomponována jako povinný předmět, nebo zájmový kroužek. Cílem mediální výchovy je rozvíjení kompetencí uživatelů, aby si osvojili kritický pohled na celkový chod mediálního sdělení a dokázali média hodnotit. Právě díky reformě, kterou prošlo české školství, mají školy možnost, spíše jsou povinné, vytvořit si vlastní školní vzdělávací program, který vychází z programu rámcového. Reforma českému školství také přinesla řadu nových předmětů, odhalila průřezová témata, například již zmiňovaná Mediální výchova. Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na problematiku medií a z toho vycházející školní časopis. Název práce je Školní časopis na 2. stupni základní školy – od projektu k jeho realizaci. Takové téma jsem si vybrala z více důvodů. Problematika mediální výchovy zajímá mě samotnou, protože si myslím, že je podstatnou součástí všeobecného přehledu člověka v dnešní společnosti a tvrdím, že by se mediální výchova neměla ve vzdělávání opomíjet a měla by získat místo ve výuce, jelikož média jsou vlivným faktorem, který vede k formování dětí.

Diplomová práce s názvem Školní časopis na 2. stupni základní školy – od projektu k jeho realizaci se skládá ze dvou částí – teoretické a praktické. Nyní shrnu cíle této jednotlivých částí diplomové práce.

Mezi klíčové cíle teoretické části diplomové práce patří následující:

- přiblížení reformy českého školství a kurikulárních dokumentů,
- analyzovat rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání,
- analyzovat školní vzdělávací program pro základní vzdělávání,
- věnovat pozornost a získat potřebné informace k vzdělávací oblasti Český jazyk a literatura a průřezovému tématu Mediální výchova,

- získat základní teoretické informace o žurnalistické tvorbě, školních časopisech.

Cíle praktické části jsou následující:

- analyzovat školní vzdělávací program Základní školy T. G. Masaryka Brodek u Konice,
- realizovat projekt Školní časopis.

V teoretické části diplomové práce nastíním situaci v českém školské systému, poté přiblížím kurikulární dokumenty v obou úrovních, mluvím o rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, který se řadí do státní úrovně, shrnu principy, klíčové kompetence, které jsou rozvíjeny právě při tvorbě školního časopisu, což je hlavní téma mé diplomové práce. Další zmiňovanou částí v práci jsou vzdělávací oblasti, které jsou zařazeny v rámcovém vzdělávacím programu. Detailně je rozebrána vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace, se kterou také školní časopis úzce souvisí. Jelikož tvoření časopisu se pojí bezesporu i s průřezovým tématem Mediální výchova, nahlédneme tedy na teoretické poznatky, úkoly výchovy a rozeberu jaké okruhy/činnosti jsou do průřezového tématu mediální výchovy začleněny. Dalším námětem diplomové práce je úplná analýza kurikula, které vystupuje na úrovni školské, jedná se tedy o školní vzdělávací program pro základní vzdělávání. V teoretické části se také věnuji podstatným a důležitým informacím o žurnalistické tvorbě, ze které vycházejí teoretické poznatky o školním časopise, jeho definice, případná realizace a průběh tvoření.

Praktická část diplomové práce se soustředí na realizace krátkodobého projektu Školní časopis. Projekt se uskuteční na Základní škole v Brodce u Konice. Nejdříve budu analyzovat školní vzdělávací program pro základní vzdělávání dané školy, poté shrnu průběh projektu. V rámci hodin českého jazyka a literatury a ve volném času žáků bude vytvořený školní časopis. Předcházet tomu bude výzkumné šetření ve formě dotazníku, kdy bude odhaleno, zda mají žáci o činnost zájem a jaké jsou jejich dosavadní zkušenosti v oblasti žurnalistické tvorby. Popisovat budu setkání redakční rady.

V závěru diplomové práce poskytnu hodnocení projektu Školní časopis a navrhnou možná řešení, jak využít školní časopis ve výuce českého jazyka a literatury.

TEORETICKÁ ČÁST

Cílem teoretické části diplomové práce je vystižení českého školství a analýza kurikul. Především se zaměříme na vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace a průřezové téma Mediální výchova, které hraničí s tématem školní časopis. Část práce věnujeme oblasti publicistické tvorby a školnímu časopisu. Uvedené teoretické poznatky posléze využijeme v části praktické.

1. SOUČASNÉ ŠKOLSTVÍ

V kapitole bude přiblížena dřívější i současná situace ve školství v České republice a předložíme skutečnosti, které se týkají pedagogického dokumentu – rámcového vzdělávacího programu.

Od roku 1990 veškeré školské systémy nabývají jisté svobody či nezávislosti v rozhodování ve vnitřních (tj. ekonomika, personál, organizace) záležitostech. Po finanční stránce zajišťuje a podporuje školská zařízení stát či obec. Nově se tvoří výchovně vzdělávací programy pro základní vzdělávání. Velký pokrok se po roce 1989 objevil v oblasti školství speciálního u žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

V dnešní době se školy snaží nabídnout přiměřeného vzdělávání všem žákům bez ohledu na jejich individuální rozdíly a nerovnosti, kromě toho také usilují o vytvoření určitých podmínek, aby měl integrovaný žák možnost podílet se na většině činností nebo aktivit a měl co možná největší výnos a zisk z výuky. Mezi pozitiva inkluzivního vzdělávání patří právo, které se týká žáků a to učit se společně, dále jsou si žáci zcela rovni a v neposlední řadě je pro žáky se speciálními potřebami systém vzdělávání hodnotnější. V inkluzivním vzdělávání se samozřejmě objevují i negativa, například integrování žáci nemusí být přijati skupinou, výuka v mnoha případech bývá náročná po časové stránce i ze strany finančních prostředků.

Existující školský systém je tvořen následujícími vzdělávacími institucemi, které poskytují vzdělávání dětem předškolního věku, mluvíme o mateřské škole. Dalším systémem je škola základní, poskytující zdarma základní vzdělávání všem jedincům ve věku šesti až patnácti let, další zařízení je základní umělecká škola, střední škola, konzervatoř, vyšší

odborná škola a v neposlední řadě, zařízení, které je rozděleno na bakalářské, magisterské a doktorské studium, v tomto případě se jedná o vysokou školu.

České školství neustále překonává úsilí a složitá období. V historii mělo školství velmi dobrou úroveň. Školy se od roku 1989 začaly osamostatňovat a rozvíjet, stávaly se nezávislé. Kvantita studentů narůstala, rozvoj začínal vznikem víceletých gymnázií pro nadané žáky, soukromých, církevních a vyšších odborných škol (uzákonění nového druhu školy v roce 1995). V 1990 byla zřízena struktura vysokoškolského vzdělávání – tři úrovně, bakalářské, magisterské, doktorské. Změna probíhala i v souvislosti s povinnou školní docházkou, která se prodloužila na devět let. Žáci základních škol dostávají možnost ukončit povinnou školní docházku na střední škole. Díky samostatnosti a svobodě ve školství, přichází výhoda pro vedení škol, ředitelé a učitelé si jednotlivě vytyčují, jakým způsobem a co budou vyučovat. Osnovy pro dílčí předměty se rozvolnily, z čehož vychází, že pedagogové uzpůsobili vzdělávání žáků a studentů svým vlastním pojetím. Je zapotřebí, aby i nadále byly utvářeny takové podmínky pro kvalitní vzdělávání, aby pedagogové mohli předávat všem žákům bez rozdílu cenné a nepostradatelné zkušenosti, poskytovat jim jen kvalitní vzdělávání pro další jejich rozvoj. (Vališová, Kasíková a kolektiv, 2007, s. 88-89)

Do českého vzdělávání byl v roce 2000 uveden Národní program rozvoje vzdělávání v České republice, rovněž tzv. Bílá kniha. Zmíněný dokument pojednává a udává hlavní cíle vzdělávání a výchovy. Do hlavních vymezených cílů patří rozvoj lidské individuality, zprostředkování historicky vzniklé kultury společnosti, výchova k ochraně životního prostředí, posilování soudržnosti společnosti, podpora demokracie a občanské společnosti, výchova k partnerství, spolupráci a solidaritě v evropské i globalizující se společnosti, zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky a prosperity společnosti, zvyšování zaměstnatelnosti.

Z Národního programu rozvoje vzdělávání vychází nový pedagogický dokument, který je relevantní od roku 2007, Rámcový vzdělávací program. Dokument je tvořen ve dvojí úrovni – státní a školní. Rámcové vzdělávací programy jsou určeny pro vzdělávání jednotlivých typů škol (předškolní, základní, základní umělecké vzdělání, pro gymnázia aj.).

2. RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Tato část diplomové práce bude věnována Rámcovému vzdělávacímu programu pro základní vzdělávání, jelikož projekt Školní časopis bude realizovaný na Základní škole T. G. Masaryka v Brodku u Konice. Obsahem této části jsou principy programu, dále charakteristika klíčových kompetencí, uvedeme výčet kompetencí, jež jsou rozvíjeny u tvorby školního časopisu. Také si uvedeme jednotlivé vzdělávací oblasti, jejichž obsah si každá škola zařazuje do jednotlivých předmětů.

2.1 PRINCIPY RÁMCOVÉHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání souvisí s Rámcovým vzdělávacím programem předškolního vzdělávání, který svojí koncepcí na RVP ZŠ navazuje. RVP ZŠ je také základním prvkem a podkladem pro Rámcový vzdělávací program pro střední vzdělávání. Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání upřesňuje zásadní a důležité požadavky v povinné docházce. Každý žák po absolvování základní školy získává vědomosti, schopnosti a dovednosti v předem stanovených klíčových kompetencích. Další z mnoha principů RVP ZV je zvládnutí vzdělávacího obsahu, jedná se o očekávané výstupy a učivo.

Do vzdělávání jsou zařazena průřezová témata (osobnostní a sociální výchova, multikulturní výchova, mediální výchova a další). Rámcový vzdělávací program napomáhá k souhrnnému přístupu k uskutečnění vzdělávacího obsahu, podporuje možné spojitosti a volbu určitých metod a forem ve výuce. Dokument je podstatou a důležitostí pro střední školy, které si stanovují a navrhuji nároky pro případné přijetí žáků do středoškolského vzdělávání.

2.2 KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Během základního vzdělávání je nutností vybavit žáky vědomostmi a dovednostmi, které budou schopni plně využít a „prodat“, nikoli jen ve výuce ve škole, ale v první řadě ve všedním osobním životě a budoucí kariéře. V rámcovém vzdělávacím programu komplexně nazýváme vědomosti, znalosti, postoje a hodnoty jako klíčové kompetence. Záleží pak na žákovi, jak právě tyto získané klíčové kompetence upotřebí ve svém životě, nehledě na to, jak si počíná ve vzdělání ve škole, v čem je úspěšný a vyniká, jaké má zájmy a plány do budoucnosti. Rámcový vzdělávací program vymezuje pro jednotlivé typy škol stejné klíčové kompetence. Klíčové kompetence spolu obsahově souvisejí a prolínají se. S daným typem školy se úroveň klíčových kompetencí stupňuje, dle mentální vyspělosti jedince (žáka). Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání zahrnuje, vytyčuje následující klíčové kompetence: kompetence k učení, kompetence komunikativní, kompetence k řešení problémů, sociální a personální, kompetence občanské, kompetence pracovní.

Při tvorbě školního časopisu se u žáků ve velké míře rozvíjí všechny zmiňované kompetence.

1) Kompetence k učení: Žák by měl po ukončení vzdělání zvládnout:

volit správné metody a formy učení, samostatně si řídit vlastní vzdělávání, ochotně se soustředí na vzdělávání, je schopný kriticky posuzovat a vyvozovat vlastní úsudky.

2) Kompetence komunikativní:

rozvíjení komunikačních dovedností je pro žáka obzvlášť důležité k vytvoření kvalitního života. Žák smysluplně formuluje a sděluje vlastní plány či návrhy, vyjadřuje se přesně a v logickém kontextu, dokáže vyslechnout ostatní a snaží se o pochopení.

3) Kompetence k řešení problémů:

žák si všímá různorodých problémů, nejen ve škole, uvažuje o příčinách, následném řešení, řeší problémy zcela samostatně, je schopný si uvědomovat odpovědnost za své jednání

4) Sociální a personální kompetence:

žák se účastní na tvorbě pravidel při dané práci a klidné atmosféře v kolektivu, bez problému spolupracuje se spolužáky a pedagogy. Kontroluje a usměrňuje své vystupování a chování v rámci celkového sebeuspokojení.

5) Kompetence občanská:

žák je ochotný uznat a ocenit názory ostatních, zná svá práva, ale také i povinnosti ve škole i mimo školu, žákovo chování a jednání je zodpovědné, v rámci svých možností je schopný pomoci, činně se začleňuje do kulturního života.

6) Kompetence pracovní:

spolehlivě a jistě pracuje a využívá materiálů či nástrojů, dodržuje předem stanovená pravidla, snaží se o přizpůsobení k pracovním podmínkám.

Podrobný a celkový přehled klíčových kompetencí je obsaženo v příloze.

2.3 VZDĚLÁVACÍ OBLASTI

Do rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání jsou zařazeny vzdělávací oblasti, které jsou rozděleny do devíti odvětví.

- Jazyk a jazyková komunikace (*Český jazyk a literatura, Cizí jazyk*),
- Matematika a její aplikace (*Matematika a její aplikace*),
- Informační a komunikační technologie (*Informační a komunikační technologie*),
- Člověk a jeho svět (*Člověk a jeho svět*),
- Člověk a společnost (*Dějepis, Výchova k občanství*),
- Člověk a příroda (*Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis*),
- Umění a kultura (*Hudební výchova, Výtvarná výchova*),
- Člověk a zdraví (*Výchova ke zdraví, Tělesná výchova*),
- Člověk a svět práce (*Člověk a svět práce*). (RVP ZV, 2007, s. 18)

V Rámcovém vzdělávacím programu je dílčí vzdělávací oblast pečlivě charakterizována, jasně jsou popsána specifika, která vymezují smysl a účel dané vzdělávací oblasti.

Podrobněji se budeme věnovat vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace, do které je zahrnut předmět Český jazyk a literatura a cizí jazyk.

3. VZDĚLÁVACÍ OBLAST JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

V obsahu Rámcového vzdělávacího obsahu pro základní vzdělávání jsou zahrnuty vzdělávací oblasti, které jsou tvořeny vzdělávacími obory. Jelikož tvorba či realizace školního časopisu spadá do oblasti Jazyk a jazyková komunikace, proto se podrobně zaměříme právě na tuto oblast, zařazenou v RVP ZV na prvním místě. Oblast ve výchovně vzdělávacím procesu je brána jako prvořadá. Každý z nás, občan České republiky má právo aplikovat a využívat český jazyk jako nástroj a způsob komunikace a prostředek pro efektivní vzdělávání a učení. Důležitostí pro jedince je osvojení takové úrovně v mateřském jazyce, aby naplnily jeho vlastní potřeby a očekávání. Ke klíčovým a nejdůležitějším vlastnostem a znakům vyspělosti žáka po ukončení základního vzdělávání řadíme hodnotnou úroveň znalostí a vědomostí českého jazyka. Získané dovednosti ve vzdělání v dané oblasti jsou nezbytné pro znalosti a vědomosti v ostatních oblastech. Smyslem jazyka je rozvíjení abstraktního myšlení, komunikativních dovedností v různých komunikativních situacích. Další prioritou vzdělávání v oblasti Jazyk a jazyková komunikace je rozvíjení sociálních kompetencí u žáků.

Tato vzdělávací oblast se v základním vzdělávání uskutečňuje a provádí ve třech vzdělávacích oborech, mluvíme o Českém jazyce a literatuře, cizím jazyku a dalším cizím jazyku. Vzdělávací obsah oboru Český jazyk a literatura má souhrnný charakter, avšak pro přehled je klasifikován do třech částí – Komunikační a slohová výchova, Jazyková výchova a Literární výchova, obsah těchto částí se ve vyučování vzájemně prolíná.

Cílem českého mateřského jazyka je zvládnutí jak psaných, tak mluvených projevů, dále produkce či tvorba klíčových kompetencí, kdy si žák osvojí zvyklosti mezilidské komunikace v daném prostředí a porozumí vlastní roli v komunikaci. Vzdělávací obor Český jazyk a literatura stanovuje očekávané výstupy a učivo. Očekávané výstupy určují získání úrovně učiva předmětu, tudíž jsou to výsledky vzdělávání. Další z mnoha cílů předmětu je vnímání jazyka, který nám poslouží jako prostředek zpracovat a předat různé informace. K záměru

vzdělávat se a osvojit si jazyk, patří práce s textem a jeho následné porozumění, dokonalé umění pravopisu a spisovné podoby jazyka, zajištění si informací pro svoji potřebu. Český jazyk a literatura je do vyučování zahrnut jako předmět prioritní, jenž vede celým, nejen základním, studiem. Díky dobrým znalostem tohoto předmětu jsou žáci schopni komunikace a dalšího vzdělávání.

4. PRŮŘEZOVÁ TÉMATA

V RVP ZV zastupují a představují průřezová témata oblasti aktuální či dnešních problémů soudobého světa a budují si tak podstatný prvek základního vzdělávání. Průřezová témata utvářejí možnost pro vlastní a osobní uplatnění jedince, podporují rozkvět vlastní osobnosti. Průřezová témata jsou obsahově dány jejich charakteristikou, významem a postavením ve vzdělávání, a také přínosem potřebným k vývoji osobnosti. Průřezová témata vzhledem k tematickým okruhům úzce souvisí a prochází vzdělávacími oblastmi.

V období základního vzdělávání je stanoveno následujících šest průřezových témat:

- *Osobnostní a sociální výchova,*
- *Výchova demokratického občana,*
- *Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech,*
- *Multikulturní výchova,*
- *Environmentální výchova,*
- *Mediální výchova. (RVP ZV, 2007, s. 90)*

4.1 PRŮŘEZOVÉ TÉMA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Mezi jednotlivými průřezovými tématy má Mediální výchova výhradní postavení. Jelikož média přináší každému z nás informace a pobavení, jsme médií obklopeni, je naší potřebou působivě, hodnotně a také úspěšně komunikovat, dané informace zpracovat a hodnotit. Průřezové téma Mediální výchova vychází dle rámcového vzdělávacího programu ZV ze vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Mediální výchova vybaví žáky primárními a základními znalostmi, které souvisejí s mediální komunikací a všeobecně vědomostmi o médiích. Média zastávají v problematice Mediální výchovy ústřední roli. Aby se žák bez sebemenších problémů zapojil do kvalitního a hodnotného života, je jeho povinností umět zpracovat a posléze hodnotit impulzy vycházející z okolního světa. Média

zasahují do našeho života v obrovské míře, zřetelně ovlivňují naše chování, životní styl a jeho hodnotu. Bezpochyby se mediální prostředí stává významným socializačním činitelem.

Mediální výchova bývá označována jako cesta k mediální gramotnosti. Pod pojmem mediální gramotnost si představujeme řadu komunikačních kompetencí, možnost vyhledat, rozebrat, klasifikovat a dále informace předávat. Mediální gramotnost lze také definovat jako „soubor poznatků a dovedností potřebných pro orientaci v málo přehledných a neprůhledně strukturované nabídce mediálních produktů, které vytvářejí prostředí, v němž se současný člověk pohybuje“ (Mičienka a kol., 2007, s. 9)

K rozvoji čtenářské gramotnosti vznikl za podpory Občanského sdružení ABECEDA projekt Čtenářská gramotnost a projektové vyučování. Záměrem zmíněného projektu je právě rozvíjení čtenářské gramotnosti na základních školách v České republice. K rozvoji gramotnosti dochází ve třech okruzích: 1) Čtenářství a čtenářská gramotnost, 2) Čtenářská gramotnost a mediální výchova, 3) Čtenářská gramotnost a tvůrčí psaní. Webový portál je pomocníkem všem pedagogům, nacházejí zde rady a tipy do výuky a spoustu příspěvků, rad k realizaci školních časopisů.

Mediální výchova má za úkol během základního vzdělávání vybavit žáky základními znalostmi souvisejícími s mediální komunikací. Obsahuje tematické okruhy receptivních a produktivních činností.

Do receptivních činností jsou začleněny následující tematické okruhy: Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení, interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, stavba mediálních sdělení, vnímání autora mediálních sdělení, fungování a vliv médií ve společnosti. Tematické okruhy obsaženy v produktivních činností – tvorba mediálního sdělení – kde řadíme právě realizaci školního časopisu a rozhlasu. Další činností je práce v realizačním týmu – redakční rada školního časopisu, komunikace a vzájemná spolupráce, rozdělení si vlastních rolí.

5. ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání udává strukturu pro školní vzdělávací program, který si samostatně tvoří školy dle svých možností. Každý školní vzdělávací program musí být za zákona vytvořen podle předem stanovených hledisek. Ve vzdělávacím programu jsou uvedeny:

- 1) Identifikační údaje.
- 2) Charakteristika školy.
- 3) Charakteristika ŠVP.
- 4) Učební plán.
- 5) Učební osnovy. □
- 6) Hodnocení žáků a autoevaluace školy.

Školní vzdělávací dokument zastává funkci povinné písemnosti na školní úrovni, jak již sám název napovídá. Tento dokument je určený školským zákonem 561/2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání v platném znění. Školní vzdělávací program vydává ředitel společně s ostatními pedagogy dané školy. Dokument slouží zejména řediteli, učitelům, zřizovateli, ke kontrole nahlíží do programu Česká školní inspekce. Protože je dokument veřejný, účelně může posloužit i širší veřejnosti. Učitelé si sestavují ŠVP dle svých ideí a za účelem, aby vzdělávání na jejich škole bylo co nejefektivnější. Vzhledem k tomu, že oni nejlépe vědí, do jaké míry jsou zdatní a způsobilí ke splnění podmínek kvalitního vzdělávání. Učitelé školy se snaží o odlišnost od ostatních škol, proto vytváří kvalitní profil své vlastní školy. Dále mají možnost vyjádřit vlastní dojmy a vize o formě vzdělávání na škole, individuálně vytvořit obsah učiva podle svých zkušeností, co již mají odzkoušené, Také usilují o to, aby výuka byla kreativní. Tvorba školního vzdělávacího programu vyžaduje spolehlivé a proškolené pedagogy, vzájemná jejich spolupráce pozitivně působí na vytváření dobrých vztahů v kolektivu či pedagogického sboru. Školní vzdělávací program má mnoho kladů, ale na druhou stranu i zápory jsou v souvislosti s tvorbou programu přítomny (například v oblasti administrativy, nepotřebné a přebytečné informace, nedostatky v učebních plánech, osnovách), z tohoto důvodu by měl být školní vzdělávací program otevřeným dokumentem, který mají učitelé možnost uzpůsobit/pozměnit

při výskytu možných výhrad a podmínek. Školní vzdělávací program se stává vzorem, jak má škola v úmyslu uskutečňovat cíle, plány a úmysly vzdělávání.

5.1 ÚSKALÍ ŠKOLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMŮ

Při realizaci školních vzdělávacích programů se vyskytují problémy. Mezi obvyklé případy úskalí dle ředitelů nebo České školní inspekce patří mylné názory tvůrců, kde dochází ke zmírnění reformy pouze na samotnou produkci vzdělávacího programu. Pedagogové mohou také vnímat vzdělávací obsah bez vyhledávání dalších souvislostí a vztahů mezi průřezovými tématy či vzdělávacími obory. Každý člověk má svůj osobní názor, který se v mnoha případech liší od ostatních, častokrát se tedy vyskytují názorové střety mezi pedagogickými pracovníky. Podstatné u tvorby ŠVP je zapojení do aktivní činnosti co nejvíce lidí na dané školy. Je nutné, aby si učitelé uvědomili, že realizace ŠVP není jen věcí/problémem ředitele školy.

Úskalí školních vzdělávacích programů souvisí již se samotnou tvorbou. Největší chybou se stává, že společnost pedagogů odmítá celou reformu, většina je ztotožněna s názorem, že programy jsou zbytečné a zcela neúčinné. Radek Saközy uvádí v pojednání „Soumrak učitelů nad reformou“, že myšlenka *„RVP a ŠVP rozdělila do dvou přibližně stejných táborů, to znamená na příznivce a odpůrce školské reformy.“* Koordinátoři školních vzdělávacích programů hovoří o nesprávné organizaci práce při tvorbě ŠVP, tým učitelů podílejících se na programu by měl hledat vlastní řešení a východiska, pohromadě diskutovat o situaci, vyměňovat si názory a dodržovat termíny pro zpracování informací a poznatků. Další vyskytující se problém spjatý s programy se týká ŠVP jako propagace školy, což ale není jeho účelem. Školy často kopírovaly části v programu od pilotních škol, nebyly schopny uvědomit si, co chtějí změnit, zlepšit, aby vzdělávání a stav na škole byl co nejúčinnější. V souvislosti s úskalím školním programů je často zmiňován také samotný obsah a dílčí části vzdělávacího programu. Nejčastěji diskutovaným a probíraným tématem byla oblast ŠVP, úpravy dokumentu ŠVP a kompetentní legislativa, následovaná průřezovými tématy, problematikou hodnocení žáků, autoevaluace školy a již tedy méně vyskytující problémy s klíčovými kompetencemi. Všeobecně v částech programu byly dílčí texty přepsané z rámcového vzdělávacího programu bez jakékoli spojitosti a logického sledu dokumentů, z čehož vyplývá nepoužitelnost programu v praxi. V dílčí části Hodnocení žáků, kde docházelo k potížím s nekonkrétními stanovenými kritérii, dle kterých byl žák hodnocen. Pedagogové díky

nepochopení výrazů klíčové kompetence a výchovné a vzdělávací strategie nebyli schopni provázanosti. Zjištěny také byly nedostatky či absence informací o sociálně znevýhodněných žácích. Z tohoto výčtu potíží a problémů jsou vzdělávací programy brány jako náročné na zpracování, někdy také nesrozumitelné.

Jelikož je práce zaměřená na analýzu Školního vzdělávacího programu Základní školy v Brodce u Konice, diskutovala jsem nad otázkou programu s vyučujícími tamější školy. Učitelé uvádějí, že zpočátku byl jejich pohled na ŠVP spíše pesimistický z mnoha důvodů – neinformovanost, nedostatek času, opora jen v pilotních školách. Společně se shodli nad skutečností, že s příchodem reformy pocítili změnu (výuka, vzdělávání, dokumentace, kolektiv).

5.2 TVORBA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU

Jak už bylo řečeno v předchozích kapitolách, ke kvalitnímu vytvoření školního vzdělávacího programu je zapotřebí především poctivých a ambiciózních pedagogů. K tomu, aby pedagogové dosahovali co nejkvalitnějších výsledků při realizaci, je potřebné motivovat k potřebným změnám ve vzdělávání. Další krokem ke tvorbě ŠVP je pečlivé obeznámení RVP ZV, ze kterého ŠPV ZV vychází. Pro učitelé prvního stupně je vhodné seznámení s ŠVP MŠ pro vytvoření si vlastního názoru následujícím vzdělávacím obsahu. Významným bodem je rovněž rozbor podmínek školy a následné vyhodnocení, přesné naplánování realizace ŠVP (z pohledu personálního, časového a obsahového rozvržení).

Neodmyslitelný činitel je hlavní koordinátor realizace vzdělávacího programu. Koordinátor ovládá následující činnosti: motivace ostatních členů realizačního týmu, plánuje časový harmonogram tvorby programu, jeho schopností je vést, řídit a organizovat práci, postupně monitorovat splnění vytyčených bodů tvorby a dalších jiných činností.

Obsahově se realizační tým musí v tvorbě programu shodovat se strukturou vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, který vychází z RVP ZV (viz předchozí kapitola).

6. ŽURNALISTICKÁ TVORBA

Kapitola Žurnalistická tvorba bude pojednávat o působení médií na společnost, z hlediska tématu práce budeme věnovat pozornost definici a zařazení žurnalistiky, nahlédneme do problematiky novinářské profese.

Současná společnost (pojmem společnost se označuje souhrn individuálně jednajících lidí s ohledem na jednání druhých a to v určitém historickém, prostorovém, kulturním a sociálním kontextu, jehož parametry mohou svým jednáním částečně ovlivňovat) je velmi ovlivněná významným prostředkem – médii. Média mají ve společnosti jistou roli. Pozice médií ve společnosti záleží na hodnotě kultury, ve které probíhá mezilidská komunikace. Daná společenská kultura přikládá médiím chování, z čehož vyhází fakt, že takové hodnocení a přidělené chování média berou jako impuls k zaměření vlastního působení a vlivu. Média docilují ve společnosti k mnoha vlivům – zesílení pozornosti lidí k aktuálnímu tématu a podpoření jeho důležitosti. Dalším vlivem je zavádění témat, o kterých mají média předpoklad, že budou čtivá, některé nezajímavé události, ať už důležité, zůstávají na okraji. Vlastností médií je v první řadě také přesvědčivost, čtenáři či posluchači, mediální publikum berou zprostředkované informace médii jako opravdové a skutečné. Účinky, které působí na čtenáře, posluchače, diváka, mohou také zevšednit, což znamená, že dochází k oslabení způsobilosti přijetí jakéhokoli sdělení (např. silné emocionální zážitku). V každém případě mají média pozitivní i negativní, krátkodobé i dlouhodobé účinky pro společnost, ale zastávají poutavou, atraktivní a přitažlivou sféru pro mediální publikum. Média vstupují a vyplňují veřejnosti jejich volný čas, a proto se vyznačují jako nepostradatelný zdroj informací a zábavy. Daná společnost je složená z různorodých skupin lidí, které se odlišují sociálním původem, dosaženým vzděláním, zájmy a tak dále, tudíž znaky, které jsme schopni vlastními silami v nějaké určité míře ovlivnit, jelikož víme a uvědomujeme si, že média mají ohromnou moc.

V této práci, zaměřenou na školní časopis žáků, se budeme zabývat médii tištěnými, žurnalistikou a publicistikou. Žurnalistiku lze definovat jako „*novinářské povolání i produkt této činnosti, který obsahuje informace o aktuálním dění ve společnosti a názorech na toto dění. Její součástí je sběr, třídění, zpracování a distribuování aktuálních informací a faktů prostřednictvím médií.*“ (Osvaldová, Halada, 2007, s. 244)

Žurnalistika se řadí k povoláním, u kterého je důležité a klíčové dorozumívání se, projevení vlastního názoru a komunikace na vysoké úrovni. Dále bývá zpravidla žurnalistika rozdělena na zpravodajství, které přináší aktuální informace a publicistiku. Publicistika je tedy podřadným pojmem k žurnalistice. Publicistika, na rozdíl od žurnalistiky, k informacím přidává názor a hodnocení, novinář je schopný zaujmout určité stanovisko. Práce novináře je spjatá mluva pracovní či zájmové skupiny, která vychází z ojedinelých jevů novinářské práce. Hovoříme o slangu – nejčastěji používané výrazy jsou například denička – informace týkající se současnosti, které jsou strohé bez nadpisu, další používaným výrazem – jedňák. Jedná se o zprávu či oznámení, které je psáno v jednu sloupci s titulkem, a jiné výrazy. Profese novináře je vystavena obrovským napětím ze strany veřejnosti – čtenářů. Novinařina musí být přiměřeným postupem usměrněná pomocí všeobecně platných norem. Jedná se o normu zvanou novinářská etika. Jedná se o „*soubor sociálních, resp. profesních norem, které se vztahují k výkonu novinářského povolání, odrážejí akceptované morální hodnoty a na jejichž základě se definují postupy při práci na mediálních produktech v této oblasti*“ (Reifová, 2004)

Celkově se žurnalistika při své činnosti potýká s různorodými novinářskými etickými otázkami. Zmiňovanou problematikou se zabývá Václav Moravec v knize 10 let v českých médiích. Novinářské etické otázky dělí do několika následujících oblastí:

- Narušování soukromí – V této oblasti novinář není schopný a ochotný dodržovat právo na ochranu soukromí lidí. V nejvíce případech narušení soukromí dochází například u celebrit.
- Střet zájmů – Další oblastí je střed zájmů, kdy je novinář zainteresovaný v jiných dalších mimopracovních činnostech.
- Úplatky – O úplatky se jedná v případě, kdy je novinář ovlivněn ve svém nezávislém rozhodování při své práci odměnou – finanční/hmotnou.
- Klamání – Jde o etický a mravní prohřešek, se kterým se běžně setkáváme, zaměřuje se na čtenáře, určitou osobu, ke které je článek spjatý.
- Osobní účast na zprávě – Do této oblasti řadíme situace, kdy je novinář nasazen do emočně vyhoceného případu, například dopravní nehoda, a ve své práci předkládá zaujatý postoj.

- Plagiátorství – Na závěr se Moravec věnuje plagiátorství. Což znamená, přebírání a odcizení textů, článků, námětů bez uvedení zdroje. Novinář si texty přivlastňuje a vydává je za svoje původní.

6.1 PUBLICISTICKÝ FUNKČNÍ STYL

Část této práce se zabývájí žurnalistickými žánry a publicistickým stylem. Jelikož bez osvojení těchto poznatků, mluvíme o stylech publicistiky, charakteristických rysech, by žáci nebyli schopni tvůrčího psaní. U publicistických žánrů bude pozornost soustředěna k žánrům psaného projevu.

Projevy se shodnými znaky jako má publicistický styl, datujeme již od minulosti (antika), ještě dříve než byla tomuto stylu darována jakákoli vědecká pozornost. V novějším období nastaly projevy v éře národního obrození. *„A tak se na širším lingvistickém fóru hovoří o publicistickém stylu až v 1. pol. 50. let, a to přibližně od lingvistické konference věnované stylu a stylistice a uskutečněné v r. 1954 v Liblicích. Od té doby je publicistickému stylu věnována intenzivní badatelská činnost.“* (Čechová, 1997, s. 178)

Publicistický styl je taková podoba komunikace, která je zprostředkována hromadnými sdělovacími prostředky. Publicistický styl je žánrově poddajný a mnohotvárný, styl dělíme na zpravodajský, publicistický a publicistický beletristický. Dělení funkčních stylů je nespočetně mnoho, například dělení podle Karlíka (2003), který uvádí následující styly: *umělecký, konverzační, epistolární, odborný, úřední, ekonomický, propagační, ideologický, publicistický, esejistický, direktivní a orientační.*“ (Karlík, 2003, s. 724-725)

V souvislosti s ostatními styly je publicistický styl brán jako klíčový z důvodu, že je rozšířený do všedního života lidí. Publicistický funkční styl je formulovaný mnoho funkcemi:

- přesvědčovacími,
- získávacími,
- působícími,
- konativními,
- agitačními.

Publicistický styl je zařazený do stylu hromadně sdělovacích prostředků, které existují v mediálních formách, například denní tisk, časopis, rozhlas, televize, internetový deník, tudíž projevy publicistického stylu se produkují jako psané, mluvené, audiovizuální. Úkolem publicistického stylu je informovat, přinášet rady i poučení, vzdělávat a vychovávat, v neposlední řadě i pobavit. Nyní si předložíme znaky publicistického projevu:

- zřetelnost, jasnost, promyšlenost,
- srozumitelnost – logická výstavba textu,
- výstižnost,
- přehlednost,
- průkaznost či přesvědčivost, objektivita
- rozmanitost – prostředkem rozmanitosti je aktualizace,
- aktuálnost – rychlost.

Již v předcházejících kapitolách bylo zmíněno, že publicistika je v úzkém vztahu s nárokem na aktuálnost a reálnost, redakce chce vyniknout před ostatními, a proto se snaží získávat co možná nejnovější zprávy, informace do tisku. Charakteristické rysy publicistického stylu ovlivňuje selekci použitých jazykových prostředků. Prvořadým základním jazykovým prvkem publicistického stylu je spisovný jazyk, vytvořená je specifická vrstva slovní zásoby, kterou nazýváme publicismy (jednoslovné výrazy – tunelovat, artikulovat, kauza, vícelosvná pojmenování – v drtivé většině, časový horizont, frazeologismy- nebude to tak horké). Jazykové prostředky můžeme dělit na prostředky automatizované a aktualizované. Automatizované prostředky jsou zpravidla očekávané, obvyklé. Pokud se však tyto výrazy objevují s větší mírou, mají negativní účinek a jedná se o tak zvané klišé. Opakem pro automatizované výrazy jsou výrazy aktualizované. Mluvíme o výrazech, které jsou užívány úmyslně v nových situacích, používané nejčastěji v nadpisech (prolomit ledy nepřátelství, raketový pád,...).

V publicistickém stylu rozlišujeme následující tři stylové žánry (oblasti):

- Oblast zpravodajská – útvary: zpráva, oznámení, interview, referát, komuniké, inzerát (tyto útvary jsou založeny na informačním postupu).
- Oblast analytická - úvodník, komentář, recenze, kritika, diskuze (útvary založeny na výkladovém a úvahovém postupu).
- Oblast beletristická - Útvary: reportáž, črta, fejeton, glosa (útvary těchto žánrů jsou založeny na výkladovém a vyprávěcím).

Nyní si uvedeme definice zvolených žánrů publicistiky.

Prvním reprezentativním publicistickým žánrem, který seznamuje čtenáře s konkrétními jasnými a stručnými informacemi o již uskutečněné události, je zpravodajský útvar **zpráva**. Protipólem je útvar zvaný **oznámení**, které podává informace o tom, jaká událost v nejbližší době proběhne. Dalším útvarem je **interview**, kdy jde o střídání otázek novináře a odpovědí vybrané osoby. Útvar, jehož znakem je kompletní přiblížení reality, je **referát**, ve kterém se často využívají prvky popisu. Do oblasti zpravodajské řadíme také komuniké, v tomto případě mluvíme o zprávě nebo oznámení o průběhu a výsledku nějaké určité významnější akce, nebo jednání.

Útvar přinášející další informace o nějaké události, o kterém mluvilo zpravodajství, je útvar zvaný **úvodník** a **komentář**. Komentář potřebuje orientaci v poznamenané problematice, týká se obvykle aktuálních problémů. Komentář je zastoupený v mluvené i psané publicistice, naopak úvodník jen v psané (v dnešní době už ne tak častý). Útvar **recenze** je vědecké a objektivní vyhodnocení uměleckého díla (hodnotí klady i zápory). Útvar **kritika** hledá pouze chyby. Dále definujeme pojem **diskuze** z analytické oblasti. Diskuze je věcný rozhovor více lidí nad určitou problematikou, cílem diskuze je probrání dané situace, vyslovení argumentů a případného rozhodnutí. Účastníci diskuze by se měli chovat otevřeně, být nadměru trpěliví, zdvořilí.

Třetí oblast beletristická je zastoupena útvarem **reportáž**. Reportáž informuje o něčem zajímavém, např. o zemi, společenské události. Předpokladem je však očitě svědectví autora, záměrem je přesnost a napodobení nějaké skutečné události. **Fejeton** je vtipné, zajímavé

a překvapivé osobní zamyšlení nad aktuálními problémy, využívá mnohoznačnosti jazyka, hry se slovy a jejich formami (expresivní i nespisovná slova). Krátký útvar **glosa** přináší vlastní názor, reakci autora na nějakou událost. Útvar, který vykazuje beletristické prvky **črta**, který uvádí jen přesné a konkrétní záznamy a údaje. Obdobný útvar, jako již definovaný fejeton, je **sloupek**. Sloupek se vyznačuje kratším a stručnějším obsahem, umístěným na titulní straně a tištěný kurzívou.

Ke stylu publicistickému se může někdy přisuzovat i styl reklamy jako dílčí styl. Právě tento styl má velký vliv na přesvědčení, kde může docházet k případné manipulaci. Reklama ovlivňuje příjemce či adresáta a snaží se donutit například k zakoupení nějakého výrobku, nebo produktu. Důležitou rolí je v tomto případě vizuální složka produktu. V reklamě se užívá častého přirovnání, básnických figur a tropů, v mnoha typech reklamy dochází k opakování výrazů, hojně využívání hyperboly čili nadsázky. S každou reklamou bývá spojený slogan, což je krátké, ovšem velmi výstižné a lákavé heslo.

Na kapitulu o teoretických poznatcích žurnalistické tvorby nyní navážeme klíčovým tématem diplomové práce. Žáci různých typů škol se zapojují do žurnalistické tvorby v podobě vytváření vlastních školních časopisů, proto si uvedeme výčet informací, které je nutno vědět ještě před samotnou tvorbou.

6.2 ŠKOLNÍ ČASOPIS

Školní časopis se v posledních letech stal velice rozšířenou žurnalistickou tvorbou, jak na základních, nebo středních školách. Nyní si uvedeme několik definicí k pojmu školní časopis. Ve Slovníku mediální komunikace je časopis objasněn jako „*periodické tištěné médium; vychází v delších intervalech než noviny, tj. maximálně jednou týdně a minimálně dvakrát ročně, a vykazuje vnitřní jednotu, danou zaměřením a obsahem. Časopis ovlivňuje na rozdíl od novin zpravidla vymezenější a homogennější okruh čtenářů než noviny. Nejsou tak úzce vázané na aktuálnost, také tematická šíře jednotlivých titulů nemá takový záběr, jako mívají noviny.*“ (Reifová, 2004, s. 32-33)

Školní časopis řadíme do médií tištěných a zastává funkci činitele, který čtenářům zprostředkuje různé informace. Školní časopis je každá „*tiskovina vycházející pravidelně v určitém místě, která má nejméně půlroční a nejvíce jednotýdenní periodicitu; od deníku se liší menší aktuálností, větší podrobností probíraných témat a grafickou úpravou; často je určena nějaké jasně (např. zájmově či životním stylem) vyhraněné skupině čtenářů.*“

(Mičienka, 2007, s. 228) K pojmu a definici školní časopisu se vyjádřila Michlíčková (2007, s. 18) a ujasnila pojem školní časopis následně: „*Tiskovina vycházející pravidelně, v určitém místě, která má nejvíce jednotýdenní periodicitu. Svou strukturou, stavbou textů i celkovým zaměřením je určena vyhraněnému okruhu čtenářů, který je již zpravodajsky informován a hledá detailnější nebo specializovanější údaje*“.

Školní časopis je zpravodajská tiskovina, která vychází v dané časové periodě. Prvořadým momentem je okamžik, kdy žáci začínají projevovat pozornost a zajímají se o problematiku školního časopisu. Od pedagogů se vyžaduje maximální motivace, aby se žáci s chutí na vydávání školního časopisu podíleli. Na realizaci časopisu se podílejí nejen žáci, ale jejich oporou a pomocníkem se v mnoha případech stává učitel.

Počátky, kdy se začínají tvořit školní časopisy, mapujeme už v devatenáctém století, k většímu rozmachu dochází ve dvacátém století. Mezi vydavatele školních časopisů spadají i čeští významní spisovatelé, například básník, tvůrce veršů a pohádek pro děti František Hrubín a jiní. Během druhé světové války přichází utlumení tvorby školních časopisů, jelikož v průběhu války bylo vydávání zakázáno. Soudobé školní časopisy jsou oproti minulému režimu utvořeny svobodně bez většího dohledu, cenzury, zákazů.

Rozdíly mezi časopisy dnešními a původními jsou značné. Ve srovnání s časopisy dvacátého století, které byly psány ručně na papír s nakopírovanou formou, jsou ty dnešní o zlomek modernější. Důsledkem toho je rozkvět informatiky.

V dnešní době se vyskytují také časopisy tištěné, ovšem mnoho základních i středních škol přechází k elektronické podobě časopisu. Významným kladem elektronických školních časopisů je bezprostřední a přímá komunikace. Čtenářům časopisu je tedy umožněné prostřednictvím článků, komentářů, poznámek reagovat na „adresu“ vydaného časopisu. Dalším pozitivem je širší oblast potenciálních čtenářů a zaručeně větší reklama školního časopisu. Pokud je časopis vydáván v delší časové periodě, příležitostí je vkládání aktuální informací, v neposlední řadě musíme podotknout alespoň ještě jednu přednost elektronické podoby, a to výrazné šetření finančních prostředků.

Školní časopisy základních i středních škol vycházejí, tvoří se z mnoha příčin. Hlavním důvodem je využití volného času žáků smysluplnou činností a aktivitou, nadaným žákům v této oblasti dát možnost se předvést a ukázat své kvality. Školní časopis je také zpětnou vazbou pro učitele a vedení školy. Žáci jsou totiž schopni, otevřeně reagovat na dění ve škole i mimo ni, na své problémy, připomínky či jejich přání. Důležitým stimulem je,

aby žáci tvořili s radostí, dát jim prostor k prezentaci vlastní nápadů, možnost užít si zábavy při činnosti. U žáků je dobré vyvolat pocit, že osvojení si nejen základních žurnalistických, ale i například tvořivých dovedností, je velice hmotné a užitečné pro další vzdělávání a následně také pro život.

„Školní časopis a jeho tvorba umožňuje také rozvíjet samostatnost, cílevědomost, zodpovědnost a mnoho dalších vlastností. Dále se prohlubuje estetická a také jazyková oblast u žáků. „Škola podporou časopisu dokazuje, že umí komunikovat se žáky, podporuje jejich soudržnost, pozitivní cíle a je zdrojem volnočasových aktivit. Každoročně bývají časopisy z celé republiky porovnávány na soutěžích, takže mohou být také dobrou vizitkou a zároveň reklamou školy“. Wojnar, 1999, str.5

Při tvorbě školního časopisu je brán zřetel na věkovou kategorii čtenářů, aby je co nejvíce časopis pobavil, upoutal, přinášel jim formou zábavy poučení a vzdělávání. Čtenáři – žáci dané školy se nacházejí v aktivní roli, jelikož si se zájmem čtou texty, články o svých kamarádech a spolužácích.

6.3 PŘEDPOKLADY PRO REALIZACI ŠKOLNÍHO ČASOPISU

Nyní si uvedeme několik podmínek pro tvoření školního časopisu. Ještě před hlubším přemýšlením o realizaci školního časopisu je nutná konzultace s vedením – ředitelem o případném návrhu. Možností totiž může být, že ředitel dané školy může mít k žurnalistické tvorbě výhrady, například z finančních důvodů, což je politováníhodné, ale reálné. Dobrý přístup z řad vedení škol k tvorbě je takový, kdy je ujištěno, že celkově školní časopis má pozitivní dopad jak na žáky, tak i pedagogy, školu a její prezentaci.

Aktivní žurnalistická činnost může probíhat v podobě volitelného předmětu, zájmového kroužku, v krajních případech je činnost realizována mimo vyučování, ve volném čase žáků. V tomto případě vidíme přirozeně problém s organizací předmětu (neurčitý čas, prostor pro tvorbu, účastníci a tak dále). Výhodou tedy je, když je školním časopisem „oslněno“ více pedagogických pracovníků. Zpočátku je vhodné, aby se učitel vžil do funkce šéfredaktora, pečlivě žáky seznámil s konkrétními cestami, kterými se společně dostanou k samotnému školnímu časopisu. Po nějaké době se učitel pomalu odpoutává od postu šéfredaktora, předává práci žákům a přechází do role „koordinátora“. Další podmínkou pro kvalitní periodikum je mít redakci, které se skládá z několika členů – žáků. Jedině učitel

dané školy ví, jaké žáky vzdělává, a proto by měl právě on, volit žáky do jednotlivých rolí v redakce. Redakční rada je sdružení žáků školy, kteří jsou hlavními a klíčovými osobami školního časopisu. Jelikož se od této vybrané skupiny později očekává samostatnost a zodpovědnost, účelné je, zvolit vyhovující jedince – aktivní, nápadité, tvořivé, nemůžeme opomenout také dobré znalosti českého jazyka.

Dle našich zjištěných informací je nejpříjemnějším zvolení maximálně deset členů – žáků do redakce. Pokud pracuje na školním časopise více žáků, mohou se vyskytnout překážky v souvislosti se zadáváním úkolů, nebo organizací. Nyní si shrneme několik funkcí, které jsou v redakční radě zastoupeny:

- ŠÉFREDAKTOR – Do této pozice je vhodné uplatnit žáka, který je alespoň v nějaké míře zběhlý s činností redaktora. Hlavním úkolem šéfredaktora je komunikace s vedením školy, popřípadě s různými organizacemi.
- EDITOR – Tento žák má za úkol vést danou rubriku. Přípravuje její obsah, vykonává úpravy v článcích, shromažďuje k rubrice různé materiály, například fotografie.
- REPORTÉR – Reportér zpracovává témata pro editora.
- GRAFIK – Žák v roli grafika má na starosti vzhled časopisu, materiály upravuje, zpracovává. Je posledním, kdo jakýmkoli způsobem zasahuje do podoby časopisu. Po pečlivé úpravě odevzdává k tisku.
- KOREKTOR – Zastávat funkci korektora znamená, mít výborné školní výsledky v předmětu Český jazyk a literatura, jelikož žák – korektor je odpovědný za celkovou jazykovou správnost časopisu.
- FOTOGRAF, ILUSTRÁTOR

Všechny vyjmenované funkce redakčního týmu je zapotřebí obměňovat (pro nový školní rok zvolit druhé členy), nebo alespoň doplňovat redakci novými členy. Evidentně pro každý školní časopis je také velmi důležité získat mnoho čtenářů, kteří ho podporují a povzbuzují k dalšímu vydávání.

6.4 PRŮBĚH TVORBY ČASOPISU

Při utváření školního časopisu postupně dochází mezi mladými pisateli k jistým nesnázím. Ať už mluvíme o jejich zájmu, motivaci, zaměření, nebo o jiných faktorech působících na realizaci časopisy, například finanční dotace, opora pedagogů, prostředí školy. Již při prvním představení a seznámením s činností tvorby časopisu žákům je rozumné jim předložit informace o různých okruzích, které jsem v úzkém vztahu s časopisem. Mluvíme o:

- názvu časopisu,
- pravidelnosti,
- obsahu,
- grafické úpravě,
- celkovém vzhledu časopisu.

Prvotním krokem redakčního týmu je navrhnout a v zápětí se také shodnout na osobitém, originálním a zajímavým názvu pro časopis. Alternativou může být hlasování o této problematice v řadách žáků školy. Na první pohled musí název časopisu zaujmout a upoutat. Žáci usilují o takový název, který například v určitém měřítku souvisí se školou, dále také o vtipnost a originalitu ukrytou v názvu. Dalším bodem a úkolem redakce je dohodnout se na frekvenci vydávání časopisu. Na základních školách jsou většinou různé časové období (měsíčně, čtvrtletně...) mezi vydáváním jednotlivých čísel. Rozhodně není chybou, vydávat časopis v pravidelných a stálých intervalech. I když musíme konstatovat, že školy, které vydávají časopis v kratším období – měsíčně, musí vynaložit mnoho úsilí a také vlastního času k získání kvalit časopisu. Nyní se dostávám k samotnému obsahu a zaměření časopisu.

Obsahem průměrného časopisu jsou pestré, různorodé články a příspěvky. Ve školních časopisech se uveřejňují nejen informace týkající se dění školy, ale i zajímavosti ze života žáků, dále také literární práce – úvahy, zamyšlení, reálné či smyšlené povídky a příběhy, rozhovory (lákavé jsou pro čtenáře rozhovory s učiteli či vedením školy), ankety, příběhy. Žáci neopomínají předložit informace z dnešního světa. Pro odreagování čtenářů od školních či každodenních povinností jistě pomáhají křížovky, humor, vzkazy, zajímavé příspěvky například o módě, přírodě, určitém sportu. V časopise by měly být uveřejněny i úspěchy žáků – sportovní, vzdělaností. Další čtivou rubrikou může být taková, která

obsahuje recenze (kniha, filmové představení, školní akce a jiné). Redakční rada musí brát ohled na to, že mezi čtenáři budou i mladší žáci – čtenáři, proto k jejich uspokojení mohou přispět různými testy, omalovánky a tak dále. Záleží pak na redakční radě s jakými nápady, návrhy přijdou za účelem co nejatraktivnějšího školního časopisu. Součástí obsahu je také přehledné a logické uspořádání rubrik v časopise. Aby časopis na čtenáře nepůsobil chaoticky, vkládá se hned po titulní straně obsahová část, kde si sám čtenář vyhledá rubriku či sloupec, který jej zajímá a kladně ji ocení. Oblast, která se může na první pohled zdát poměrně snadná, je grafika, úpravy textů, obrázků. Školní časopis se zařadí mezi kvalitní, pokud se čtenářům bude líbit, upoutá při prvním pohledu na časopis. V opačné situaci může časopis čtenáře demotivovat. Podmínkou pro dobrý grafický vzhled a celkový pohled na časopis je, mít zaplněné stránky, které mohou být doplněny například tematickou ilustrací, vhodnou velikost písma, náležitý formát obrázků či fotek, barevnost, uspořádání stránek (obvyčně sloupcové uspořádání), zarovnání textu.

Závěrem této části – průběh tvorby školního časopisu poznamenáváme, že i když bude časopis po všech stránkách velmi zdařený, tak bez aktivnějšího přístupu učitele nebude mít dlouhodobého trvání. Učitel by ovšem neměl do práce žáků (příprava rubrik, příspěvků), nikterak zasahovat a nechat žáky se projevit, prosadit, nebo alespoň vyslovit svůj názor či připomínku a učit se samostatným a za svoji práci také zodpovědným.

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části diplomové práce bude uskutečněno dotazníkové šetření a bude realizován projekt na Základní škole a mateřské škole T. G. Masaryka v Brodku u Konice. Následující kapitola bude pojednávat o základní škole a její charakteristice, podány informace také budou v souvislosti s pedagogickým sborem v Brodku u Konice a zaměříme na projekty a mimoškolní aktivity, které základní škola žákům umožňuje. Podrobený analýze bude Školní vzdělávací program Základní školy v Brodku u Konice.

V rámci dalších částí diplomové práce se budeme zabývat již samotným projektem Školní časopis, při kterém si žáci osvojí teoretické i praktické znalosti a dovednosti v průřezovém tématu Mediální výchova. V souvislosti s projektem jsou kapitoly věnovány vlastní představě o realizaci projektu, návrh na krátkodobý projekt Školní časopis. V praktické části bude popsán průběh tvorby školního časopisu na Základní škole v Brodku u Konice a celkové shrnutí práce ve spojení s publicistickou činností. Žáky vytvořený časopis bude poté analyzován, zjistíme, jaké nedostatky se v časopise vyskytly, co se žákům povedlo či nepovedlo.

V závěru práce zjistíme, jaké hodnocení od čtenářů – žáků a pedagogů časopis získal.

7. DOTAZNÍK – VÝZKUMNÁ METODA

K projektu Školní časopis jsme vybrali pro získání informací metodu dotazníkového šetření z jasných důvodů – široké množství získaných dat, otevřenost při odpovědi z důvodu anonymity, pro žáky časově méně náročné. V této části si dotazník rozebereme po teoretické stránce, zaměříme se na obecné záležitosti s dotazníkem související.

Dotazník je charakterizovaný písemnou formou, prostředkem dotazníku je kladení otázek na určité téma a následné získávání odpovědí. Při sestavování jakéhokoliv dotazníku je brán zřetel na pozornou stylizaci kladených otázek, pořadí otázek ve vhodném a smysluplném souladu. Velkým pozitivem u využití dotazníku k výzkumu je vysoký počet návratnosti. Vyskytnou se ovšem mohou při sestavování dotazníku i nesrovnalosti v pokládání a formulaci otázek, kdy nastává situace, že respondent si může vyložit položenou otázku jinak – chybně, než bylo záměrem autora dotazníku. Při tvorbě dotazníku je dbáno na to, aby respondent mohl

zareagovat stručně (jednou větou), ovšem výstižně a s největší přesností, aby nedošlo při vyhodnocení k mylným či nepravdivým závěrům.

Dotazníky můžeme rozdělit podle druhu odpovědí na otázky, jedná se o dva základní druhy:

- otevřené,
- uzavřené.

U otevřených, také nestrukturovaných otázkách, nemá respondent možnost odpovídat dle navrhované a připravené předlohy, na otázky odpovídá vlastními slovy. Někdy je obtížné vyhodnocení volných odpovědí, jelikož respondent nemá stanoveny žádné mezní hranice. Opačný případ je u otázek uzavřených (pro respondenty výhodnější), dotazovaný má předem stanovené možnosti odpovědí. Výhoda u takového dotazníku spočívá v jednoduchosti odpovědí, což ale může omezit dotazovanou osobu, kdy její názor není totožný s nabízenými odpověďmi. V tomto případě může opět dojít ke zkreslení a nepřesnosti při vyhodnocování dotazníků. Tento typ dotazníku s uzavřenými odpověďmi můžeme otázky dělat na:

- dichotomické,
- polynomické.

Charakteristikou pro dichotomické otázky je výběr jen ze dvou předem připraveným odpovědí, u polynomických je výběr rozšířený na tři a více možností odpovědí. Tyto možnosti odpovědí jsou dále rozčleněny na stupnicové, výčtové a výběrové. K diplomové práci k výzkumnému šetření jsme zvolili dotazníky s volnými odpověďmi, a proto se již dalším dělením nebudeme v práci zabývat. Dotazník s volnou odpovědí se k projektu (dle našeho názoru) hodí nejlépe, protože dle odpovědí žáků můžeme vyvodit určité stanovisko, zjistíme jaké znalosti mají o problematice publicistické a žurnalistické tvorby, jaké mají již osvojeny a které se naopak budou nadále rozvíjet.

7.1 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE A MATEŘSKÉ ŠKOLE

T.G.MASARYKA BRODEK U KONICE

Pro získání informací k projektu školní časopis jsme využili výzkumné metody – dotazníků. Již při seznamování se základními informacemi o problematice školního časopisu, byl žákům předložen dotazník, který obsahoval tematické otázky. Dotazník je sestaven z nestrukturovaných neboli otevřených otázek, jasně formulovaných, z čehož vyplývá, že žáci bez obtíží odpověděli na položené otázky. Dotazníkového šetření se účastnili všichni žáci 2. stupně, z důvodu získání informací o všeobecném přehledu žáků v oblasti žurnalistické tvorby. Otázky také směřovaly k vyjádření vlastního názoru, jejich očekávání. Účastníci dotazníkového průzkumu odpovídali na otázky stručně, mírně se vyskytoval problém ve formulaci odpovědí, vyjadřování, což znamená možná nejasnost či nesrovnalost při vyhodnocování výzkumu.

Nyní si rozebereme výzkumné šetření, které probíhalo u žáků druhého stupně základní školy.

Do výzkumu bylo zapojeno v počtu 71 dotazovaných žáků, tedy žáci páté až deváté třídy. Při hodnocení výzkumu byli značné rozdíly v odpovědích, což je logické, jelikož výběr respondentů byl široký - věkové rozdíly, dosažená vzdělanostní úroveň, pohlaví a tak dále. Dotazník je sestavený ze sedmi otázek. K detailnějšímu komentáři výsledků šetření byly zvoleny všechny otázky z dotazníku. Nyní se dostáváme k samotným otázkám, které zněly: Charakterizuj pojem žurnalistika. Co si představuješ pod pojmem školní časopis. Chtěl by ses podílet na tvorbě školního časopisu? Pokud ano, co očekáváš od této činnosti? Co by podle tvého názoru nemělo chybět ve školním časopise? Napadá tě nějaký originální název pro časopis? K jakému tématu či aktuálnímu problému by ses vyjádřil v časopise? Myslíš si, že cílem tvoření školního časopisu je také poučit a vzdělávat? (viz příloha č. 1)

Žáci se snažili odpovídat na otázky upřímně, stručně a jasně. K první položené otázce se bohužel zodpovědně nepostavili, protože pojem žurnalistika, ve většině případů neuměli vysvětlit, neznali význam slova. Další otázka si už našla své odpovědi. Pod pojmem školní časopis si žáci druhého stupně představovali následující: Veškeré dění a zajímavosti naší školy. Časopis o škole. Informace a popis školy. Knížka, která pobaví. Informace co se dělo, děje a bude dít ve škole. Naše názory, které budeme psát do časopisu. Odpovědi žáků na otázku byli velmi obdobné. Na následující otázku odpověděli všichni dotazovaní

a to kladně vzhledem projektu školní časopis. Všichni žáci, kteří dotazník vyplňovali, se chtěli podílet na tvorbě školního časopisu. Na otázku, která byla zaměřena na obsahovou stránku časopisu, odpověděli také všichni dotazovaní. Jejich odpovědi byly již předem předpokládány. Podle žáků druhého stupně Základní školy v Brodce u Konice by v časopise neměly chybět informace o škole, soutěže a křížovky, vtipy, názory na aktuální a probíhající činnosti. Odpovědi na otázku byly reálné a ve své podstatě také shodné. Další otázka byla pro žáky silně motivující, žáci totiž měli vymyslet název pro školní časopis. U některých byla viditelná fantazie a neměli s odpovědí žádný problém. Jako originální názvy pro školní časopis byly vymyšleny Freewriten, Cool časák, Coolpis, BUK, Drby s.r.o., Šk.č. BUK, Zprávičky, Kocourek, Brodečák a mnoho dalších přijatelných názvů. Dále měli žáci odpovědět, k čemu by se chtěli vyjádřit v časopise. Hodně žáků, což o něčem vypovídá, chtělo vyslovit svůj názor nad školní jídelnou, k chování žáků. Na otázku, zda má tvorba časopisu poučit a vzdělávat, žáci odpovídali velmi stručně – ano/ne. Díky dotazníku jsme mohli nahlédnout na celkové postavení žáků k této činnosti. Cílem dotazníku bylo zjistit zájem žáků o tvorbu vlastního časopisu, dále také odhalit jisté znalosti i názory na problematiku.

8. CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍ ŠKOLY A MATEŘSKÁ ŠKOLY T. G. MASARYKA BRODEK U KONICE

Základní škola a mateřská škola T. G. Masaryka Brodek u Konice je škola vesnického typu, jejímž zřizovatelem je obec Brodek u Konice. Současným ředitelem školy je pan Mgr. Václav Růžička. Součástí školy jsou odloučená pracoviště a to Mateřská škola Brodek u Konice, Školní jídelna MŠ Brodek u Konice, Základní škola - 1. stupeň Brodek u Konice, Školní družina Brodek u Konice.

Žáci této školy jsou občany Brodce u Konice a dalších okolních vesnic (Lhota u Konice, Skřípov, Horní Štěpánov, Lipová, Hrochov, Suchdol, Jednov a Labutice). Základní škola v Brodce u Konice má stejně tak jako většina základních škol, devět ročníků a vyčleňuje se na první a druhý stupeň. První stupeň představuje první až pátý ročník a stupeň druhý je tvořen šestým až devátým ročníkem. Výuka na Základní škole v Brodce u Konice probíhá podle schváleného školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání,

platného od 1. 9. roku 2007.

Škola je již několik let po celkové rekonstrukci, a proto je ve výborném technickém stavu. Kromě hlavní budovy, kde se nacházejí třídy 4., 5., 6., 7., 8, 9. se využívá budova, poměrně menšího formátu, kde jsou situovány třídy 1., 2., a 3. Základní škola má k dispozici devět kmenových tříd a odborné učebny (například jazyková učebna, učebna hudební výchovy a výtvarné výchovy, učebna výpočetní techniky). Ve škole jsou umístěny kabinety, ředitelna, místa pro zájmové aktivity a činnosti, tělocvična, šatny pro žáky, jídelna, výtah pro bezbariérové hnutí po škole. V blízkosti školy se nachází sportovní areál k širokému využití. Dále škola vlastní velké množství učebnic, pomůcek, informační techniku pro rozvoj žáků. Prostorové a materiální podmínky jsou na velmi vysoké úrovni.

Základní škola v Brodku u Konice je ve spojení s brodeckými zájmovými institucemi a to se sborem dobrovolných hasičů a fotbalovým klubem TJ Jiskra. Škola umožňuje jak občanům, tak institucím, využití prostorů školy pro zájmovou činnost – aerobik, stolní tenis, fotbal, vzdělávací kurzy.

Ve školním roce 2013/2014 navštěvuje Základní školu v Brodku u Konice 125 žáků.

8.1 CHARAKTERISTIKA PEDAGOGICKÉHO SBORU

Na Základní škole v Brodku u Konice vyučuje celkem třináct učitelů. Všichni pedagogové jsou vzdělávání odborně. Na škole je zásluhou učitelů zastávána funkce výchovného poradce, metodika prevence sociálně patologických jevů, koordinátora ekologické výchovy, koordinátora ICT a také koordinátora školního vzdělávacího programu, dyslektické asistentky. Pedagogové se snaží o činný postoj k dalšímu vzdělávání – prohlubují své dosavadní znalosti, seznamují se s moderními metodami v didaktice, zdokonalují se v problematice výpočetní techniky a jiné. Pracovní kolektiv je ustálený, z čehož lze také říci, že pedagogové jsou skupinou vyrovnanou a přátelskou. Na základní škole vyučují pouze dva pánové, značně vysoké je zastoupení ženského pohlaví.

Tabulka č. 1 Přehled pedagogických pracovníků

Pedagogičtí pracovníci	Funkce	Pedagogická praxe/roky	Stupeň	Aprobace
1	ředitel	Nad 27	VŠ	M-Zpv
2	Učitelka/zástupkyně ředitele	Nad 27	VŠ	1.-4. Hv
3	učitelka	Nad 27	VŠ	1.-5. Vv
4	učitelka	Nad 27	VŠ	1.-5.
5	učitelka	Do 27	VŠ	Př - Zzv
6	učitelka	Do 27	VŠ	Aj-Nj-Ov
7	učitelka	Do 12	VŠ	Tv- Rv
8	učitelka	Do 6	VŠ	Z- Bi
9	učitel	Nad 27	VŠ	1.-5.
10	učitelka	Do 6	VŠ	Čj- Nj
11	učitelka	Do 19	VŠ	M-Př-Pp
12	učitelka	Do 12	VŠ	1.-5.
13	Vedoucí učitelka MŠ	Do 27	SŠ	Uč.MŠ
14	Učitelka MŠ	Do 6	SŠ	Uč. MŠ
15	Učitelka MŠ	Do 27	SŠ	Uč.MŠ
16	Vychovatelka ŠD	Do 27	VŠ	Vychovatelka

Tabulka č. 2 Odborná kvalifikace pedagogických pracovníků a aprobovanost ve výuce

Odborná kvalifikace	%	Aprobovanost ve výuce	%
Učitelé 1. stupně	100	Učitelé 1. stupně	67
Učitelé 2. stupně	100	Učitelé 2. stupně	57
Učitelky MŠ	100	Učitelky MŠ	100
Vychovatelka ŠD	100	Vychovatelka	100

Tabulka č. 3 Pedagogičtí pracovníci základní školy dle věku

Do 35 let		35 – 45 let		45 – 55 let		Nad 55 let	
Muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
-	4	-	2	-	3	2	1

8.2 PROJEKTY ŠKOLY A MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY ZÁKLADNÍ ŠKOLY BRODEK U KONICE

Na základní škole se realizují v různých časových periodách následující projekty:

- Den dopravní výchovy (určený pro 1. a 2. stupeň)
- Rozhlasové vysílání (2. Stupeň)
- Uklid' si svou obec (1. A 2. Stupeň)
- Škola hledá superstar (určený pro 1. a 2. stupeň)
- Almanach žáků 9. Třídy
- Školní akademie (určený pro 1. a 2. stupeň)
- Školní olympiáda (určený pro 1. a 2. stupeň)

Základní škola T. G. Masaryka podporuje osobní rozvoj žáků mimo jiné i v široké nabídce mimoškolních aktivit, tím přispívá i k vlastní kladné prezentaci. Základní škola spolupracuje s tamějšími subjekty – Hasičský sbor, TJ Jiskra, sbor pro občanské záležitosti, dětský lékař, firma Preciosa a Naděje a další.

Za školní rok 2012/2013 se škola účastnila poměrně velkého množství důležitých akcí. Žáci prvního stupně absolvovali plavecký výcvik, různě zaměřené školní besídky, výchovné koncerty, divadelní představení. Pedagogičtí pracovníci pro své žáky připravili celodenní akce – Drakiáda, Den dětí s vojáky, Den na Plumlově v zámku. Žáci celé školy vycestovali na poznávací zájezd do Vídně. V uvedeném roce proběhlo několik projektů, například Zdravé zuby, Školní superstar, Školní mléko. Učitelé se snažili o zapojení svých žáků do školních i okresních soutěží sportovních, výtvarných, hudebních i vzdělanostních – olympiáda v německém jazyce, olympiáda v anglickém jazyce, matematický Klokan, Dopravní soutěž, Mladý zdravotník, Kladecký kos, Hanácký Kohót, Barvy podzimu, Jak vypadá paní zima, v některých soutěžích si brodečtí úspěšní žáci obhájili první místa.

Na škole probíhají každoročně akce související s patologickými jevy. Pro žáky druhého stupně se uskutečnil workshop pod názvem Hrou proti AIDS ve spolupráci s krajskou hygienickou stanicí Olomouc, dále například workshopy Cizinci, Škola zdravé pětky a přednáška (Ne) zdravý sex.

8.3 CHARAKTERISTIKA ŠKOLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU ZÁKLADNÍ ŠKOLY T. G. MASARYKA V BRODKU U KONICE

Školní vzdělávací program je utvořený dle nároků, které vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Kurikulární dokument je rozdělen do sedmi částí včetně obsahu.

První část uvádí základní informace o škole, druhá část je zaměřena na obecnou charakteristiku školy, ve třetí části jsme seznámeni s charakteristikou školního vzdělávacího programu. V následující části jsou uvedeny učební plány předmětů pro první i druhý stupeň. V části páté jsou vytyčeny učební osnovy jednotlivých předmětů a předposlední část je pojmenována jako hodnocení žáků a evaluace školy. Poslední stručnou částí je obsah.

V kapitole se zaměříme pouze na podrobný rozbor části třetí Charakteristika školního vzdělávacího programu Základní školy v Brodku u Konice, která je členěna na podkapitoly s názvy Zaměření školy, Výchovné a vzdělávací strategie, zabezpečení výuky se speciálními vzdělávacími potřebami, Začleňování průřezových témat.

Základní škola v Brodku u Konice se snaží o co největší motivaci žáků, podporu k učení se. Pedagogové usilují o získávání zdravého sebevědomí u žáků, podporují pocit bezpečí dítěte, celkově vyvíjí u žáků sebehodnocení, kritické myšlení. Cílem pedagogů je tvořit ve škole příjemné prostředí, ve kterém bude žákům předáno nikoli jen hodnotné vzdělávání, nýbrž i cítění spokojených a bezpečných chvilí. Během vzdělávání jsou naplňovány kompetence k učení, objevování, myšlení a uvažování, komunikaci obecně i v jiných jazycích. Základní škola se věnuje také kompetencí související s kooperací, prací a pro žáky značně důležitou adaptací. Cíle vzdělávacího programu, které škola považuje za podstatné:

- dát možnost žákům osvojit si dlouhodobé záměry k činnostem a motivovat je pro celoživotní učení,
- podněcovat jejich tvořivé myšlení, volit vhodné metody k řešení problémů, rozvíjení logického uvažování,
- podporovat rozvoj k smysluplné, účinné a upřímné komunikaci,
- naučit žáky spolupráce s ostatními, uznávat práci, výsledky jak vlastní osobnosti tak i ostatních,

- dokázat žákům, že jsou svobodnými, ale také zodpovědnými jedinci, kteří mají svá práva, rovněž i povinnosti,
- aby žáci byli schopni dávat najevo kladné postoje v chování, jednání v různých situacích, k ostatním lidem,
- aby si žáci vytvořili vztah k vlastnímu zdraví, věděli, že si svoje duševní a fyzické zdraví musí chránit,
- naučit žáky tolerantnosti a taktnosti,
- využívat žakových dosavadně získaných znalostí pro další rozvoj, pomoci při rozhodování o vlastním životě (uvědomování si osobních cílů, povolání).

Školní vzdělávací program se jasně zaměřuje k realizaci a uskutečnění osvojení klíčových kompetencí žáků. Učitel má povinnost zasahovat do spolupráce žáků, organizovat a plánovat. Aby žák získal jednotlivé kompetence, musí být v první řadě kompetentní i pedagog.

Během studia žáků na Základní školy v Brodku u Konice jsou naplněné kompetence:

- k učení (proto je zapotřebí, aby se učitel stále vzdělával a byl pro žáky kladným vzorem či příkladem),
- k řešení problému (učitel se problému staví rozumně a s maximálním nadhledem),
- komunikativní (se žáky, rodiči a kolegy musí učitel komunikovat působivě a profesionálně, mít svůj názor a umět srozumitelně své argumenty obhájit),
- sociální a personální (i učitel napomáhá dobré spolupráci všech pedagogů)
- občanské (snahou pedagogů je uznávání právních norem, plnění povinností, tvořit příznivé klima třídy, zároveň i školy),
- pracovní (sám pedagog si váží učitelského povolání a kladně ho před žáky i veřejností hodnotí).

Základní škola nabízí také inkluzivní vzdělávání, které umožňuje adekvátní vyučování všem dětem bez rozdílu a ohledu na jejich osobité rozdíly. Škola se snaží poskytnout žákům takové podmínky, aby se integrovaný žák mohl zapojit do veškerých činností a z vyučování měl co největší zisk a prospěch. Mezi klady inkluzivního vzdělávání řadíme:

- právo učení se společně s ostatními,
- kvalitnější proces vzdělávání.

Škola je tedy vhodná pro žáky se zdravotním postižením, sociálně znevýhodněné, také se ve škole vzdělávají žáci talentovaní a mimořádně nadaní. Výchovný poradce i ostatní učitelé mají přehled o žácích, vzdělávacích potřebách, při výskytu symptomů poruch učení, je žák se souhlasem rodičů zaslán do poradny. Škola jako vzdělávací systém zodpovědně také vytváří individuální vzdělávací plány pro dané jedince. Při výskytu poruch chování, je vzdělávání realizováno formou individuální integrace.

Pozoruhodné ve vzdělávacím programu základní školy je začleňování průřezových témat do výuky. V programu je podrobně a přehledně poznamenáno, jak je průřezové téma do předmětu zapojeno, co je smyslem a specifikem tématu.

Nyní se zaměříme ve vzdělávacím programu na průřezové téma Mediální výchova, které je se školním časopisem úzce spojené.

PRŮŘEZOVÉ TÉMA MEDIÁLNÍ VÝCHOVA

Průřezové téma je v programu brodecké školy dále klasifikováno do tematických okruhů:

- kritické čtení a vnímání mediálního sdělení,
- interpretace vztahu mediálního sdělení a reality,
- stavba mediálního sdělení,
- vnímání autora mediálních sdělení,
- fungování a vliv médií ve společnosti,
- tvorba mediálních sdělení,
- práce v realizačním týmu.

Zmiňované tematické okruhy se na Základní škole v Brodsku u Konice začleňují do mnoha předmětů a školních projektů (Almanach žáků 9. třídy, Školní akademie, Rozhlasové vysílání a jiné) na prvním i druhém stupni školy.

Téma mediální výchova v procesu vzdělávání na základní škole poskytuje primární znalosti a vědomosti, které souvisejí s mediálním spojením a práci se sdělovacími prostředky. Média v dnešní společnosti zastávají podstatnou funkci. Žákům je dáno prostřednictvím mediální výchovy uplatnění v životě, mají možnost naučit se zpracovat, vyhodnotit a využívat získané informace z médií tištěných, rozhlasových. Média se v poměrně rychlém čase stávají podstatným činitelem k osvojení jazyka, lidských forem, norem chování, hodnot a mezilidských vztahů. Díky dobré přípravě průřezovým tématem Mediální výchova jsou žáci schopni vyhodnotit informace nebo sdělení dle vzniku či vztahu ke skutečnosti.

Učitelé požadují, aby žáci byli v dostatečné míře vybaveni mediální gramotností (historie, struktura a fungování) médií, dále aktivní a svobodné zapojení žáků do mediální komunikace. Klíčovou záležitostí je naučit žáky schopně rozebrat předložené sdělení, podle vlastního úsudku odhadnout pravdivost sdělení a správně pochopit záměr sdělení.

Ve školním vzdělávacím programu je průřezové téma Mediální výchova zahrnuto do vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Učitelé, vyučující předmět Český jazyk a literatura – druhý stupeň základní školy, začleňují vhodná témata, výběr literatury, mediální sdělení a jeho hodnocení, věnují se problematice reklamy, zpravodajství a fungování médií v každodenním životě. Vyučování žáků předmětu Český jazyk a literatura je zaměřeno na rozvíjení kultivovaného písemného a ústního projevu, vlastní vyjádření pocitů. Žák je po na konci 9. ročníku schopný pochopit jednotlivé role v komunikaci, bezchybně vyhodnotit autorův záměr a klíčové myšlenky.

Ve školním vzdělávacím programu není samostatný předmět, nebo volitelný předmět Mediální výchova umístěn. To znamená, že školní časopis a jeho tvorba v podání aktivní činnosti žáků, v současné době není ve vzdělávání na Základní škole v Brodsku u Konice využitý.

9. VLASTNÍ PŘEDSTAVA USKUTEČNĚNÍ PROJEKTU ŠKOLNÍ ČASOPIS NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Pro realizaci projektu v podobě tvorby školního časopisu jsem se rozhodla po obhajobě své bakalářské práce. Při sepisování teoretických poznatků ke školnímu časopisu a jeho problematice, mě téma velmi zaujalo. Položila jsem si otázku, jak je náročné, z druhé strany i prospěšné pro učitele, realizovat zmiňovaný projekt. Při absolvování 2. souvislé praxe na Základní škole T. G. Masaryka v Brodku u Konice jsem navázala komunikaci s panem ředitelem na téma tvorby školního časopisu na jejich škole. Ředitel školy byl obeznámen s tím, že realizace projektu by byla podkladem pro diplomovou práci a návrhem byl nadšený. Bez připomínek souhlasil k uskutečnění projektu, přislíbil mně případné materiály, které měl k dispozici z minulých let vydávání školního časopisu, který jsem analyzovala v bakalářské práci. Jednalo se nejspíše o jediné vydané číslo školního časopisu. Jelikož jsem z analýzy věděla, jakého byl časopis formátu (kvality, chyby a nedostatky), proto jsem měla již ujasněno, co bude jiné, čemu chci věnovat větší pozornost a jakých chyb se budu snažit vyvarovat. Původním plánem bylo, že s realizací školního časopisu začnu v průběhu druhé souvislé praxe, kdy budu mít snadnější a hlavně neustálý kontakt s žáky. Během prvního týdnu konání praxe jsem došla k závěru, že by v tomto období byla pro mě práce související s časopisem náročná. Po vstřícné domluvě s panem ředitelem, bylo dohodnuto, že do projektu se pustím po ukončení praxe na základní škole a to také z důvodu, že mým cílem bylo, se naplno vložit do učitelské profese. Tím je myšlena kvalitní příprava do vyučovacích hodin a poznat co možná nejvíce ze školního prostředí, klimatu školy, život žáků a zaměstnanců školy.

Po úspěšném vykonání praxe na Základní škole v Brodku u Konice jsem dostala nabídku od vedení školy, že mohu nastoupit do pracovního procesu, vyučovat na škole, v místě mého bydliště, předměty Český jazyk a literatura, Práci s počítačem. Po důkladném přemýšlení o výborné příležitosti, jak získat další, pro začínající učitele, tak drahocennou praxi, jsem nabídku s nadšením a velkým očekáváním přijala.

Díky pracovnímu místu ve škole jsem měla možnost každodenního styku s žáky v souvislosti se započítím tvorby časopisu. Jelikož jsem nastupovala na základní školu v průběhu školního roku, nebylo možné zavést zájmový kroužek či volitelný předmět.

Vzhledem k tomu, že vyučuji Český jazyk a literaturu v šesté, osmé a deváté třídě, moje rozhodnutí bylo uskutečnit projekt v rámci předmětu českého jazyka v oblasti slohové. Po četných diskusích ohledně projektu s vyučujícími, mně byla doporučena k tvorbě časopisu třída sedmá a to hned z několika důvodů (aktivita, odhodlání k práci, svědomitost). Se žáky sedmé třídy jsem se proto dohodla na vlastní činnosti na časopise i v jejich volném čase, žáci s radostí a domněnkami souhlasili.

Dalším mým plánem a myšlenkou v rámci projektu bylo vytvořit kvalitní školní časopis, který bude dostatečně propracovaný a promyšlený (nehledě na počet vydaných čísel) a najde si mnoho čtenářů. Školní časopis vytvořený na základní škole jsem zařadila do krátkodobého projektu, z důvodu pracovního místa jen na dobu určitou. Cíle, které jsem stanovila při zahájení tvorby, byly postupně naplňovány:

- Žáci jsou schopni vytvořit s pomocí pedagoga školní časopis,
- podílí se vlastními příspěvky na obsahu a grafickém ztvárnění časopisu,
- rozvoj mediální gramotnosti a klíčových kompetencí u žáků (osobností a sociální, komunikativní, pracovní kompetence),
- hodnotná prezentace aktivní činnosti školy,
- pozvednutí informovanosti žáků, rodičů a pedagogů.

Při prvotním rozmýšlení nad realizací časopisu jsem měla na paměti, jaké problémy by se mohly vyskytnout a jak je hned v počáteční fázi odstranit či zmírnit. Ve velké míře, při tvorbě školních časopisů, se objevují problémy v oblasti materiálních či technických, kdy žáci nemusí mít přístup po ukončení výuky k technice, další problém se často vyskytuje v kopírování příspěvků, textů a fotografií. Záleží na žácích a jejich vzdělanostní úrovni, jak kvalitní příspěvky do časopisu připravují. Je vhodné volit žáky, kteří projevují opravdový zájem o zapojení do procesu tvoření, k činnosti se postaví zodpovědně.

10. NÁVRH KRÁTKODOBÉHO PROJEKTU ŠKOLNÍ ČASOPIS

V rámci plnění předmětu na Pedagogické fakultě v Olomouci jsem vytvořila krátkodobý projekt s názvem Školní časopis.

Zdůvodnění projektu Školní časopis – žáci se učí základním poznatkům žurnalistiky a jsou vybaveni klíčovými poznatky o společenské roli medií. Žáci se v rámci projektu podílí na realizaci školního časopisu. Učí se spolupracovat a respektovat své spolužáky. Specifika žáků – projekt je určený pro sedmou a osmou třídu základní školy, na projektu se podílí maximálně 18 žáků. Žáci pracují s různými typy textů, učí pracovat a získávat informace z různých zdrojů (knihy, encyklopedie, internet, noviny).

Časové rozvržení výuky – jedná se o deset vyučovacích jednotek (jednotka 60 minut), pravidelné schůzky jednou týdně konané v odpoledních hodinách.

Níže v tabulce č. 4 se zaměříme na hlavní i dílčí cíle projektu, podrobně si představíme konkrétní učivo v dané vyučovací jednotce.

Tabulka č. 4 Projekt Školní časopis+

<p>Žák aplikuje dovednosti psaného projevu jazyka.</p> <p>Způsob kontroly jeho kontroly:</p> <p>Žák užívání náležitých výrazových prostředků.</p> <p>Žák definuje pojmy související s médii.</p> <p>Žák je ochotný vyjádřit své pocity, myšlenky, potřeby, kritiku. Žák je ochotný spolupracovat a hodnotit své výkony.</p> <p>Žák vytvoří školní časopis.</p>		<p>Diskuse. Pozorování. Průběžná kontrola při tvorbě časopisu.</p>			
Výuková jednotka č.	Specifické cíle	Způsob ověření zda byl cíl naplněn	Učivo	Hlavní strategie (metody, formy, učebnice, pomůcky atd.)	Poznámky,
1.	Žák charakterizuje základní pojmy spojené se žurnalistikou (zpráva,	Vyhledávání různých druhů textu (zpráva/oznámení), tvoření rozhovorů,	Základní pojmy žurnalistiky	Pracovní list – spojování pojmu a charakteristikou.	PT: Mediální výchova. Rozvoj čtenářské

	oznámení, interview, reportáž...).	anket.		Práce s internetem – vyhledávání informací. Práce ve dvojicích při sestavování interview.	gramotnosti.
2.	Žák vlastními slovy vysvětlí rozdíly mezi zprávou a reklamou a jinými formami sdělení. Žák rozpoznává záměr autora sdělení dle klíčových informací.	Diskuze. Práce s časopisem – vyhledávání zadaných forem sdělení.	Formy sdělení	Skupinová práce. Školní časopisy.	
3.	Žák prezentuje před spolužáky vlastní nápady k tvorbě časopisu. Žák vypracuje vlastní obsah k časopisu. Žák popíše co nemá ve školním časopise chybět. Žák porovnává vlastní námět na obsah s jinými časopisy.	Prezentace nápadů.	Obsah školního časopisu	Diskuze. Školní časopisy jiných základních škol. PC.	V závěru hodiny žáci společně stanoví obsah časopisu.
4.	Žák vypracovává příspěvky do časopisu dle obsahu. Žák uvádí různé aktivity, odehrávajících se ve škole(sport, kultura).	Otázky vyučujícího k danému tématu, na kterém se žák podílí. Prezentace příspěvků.	Realizace školního časopisu.	Práce ve dvojicích. Volné psaní. PC.	V závěru hodiny- kontrola, žákům vytknuty chyby, připomínky.
5.	Žák tvoří vzhlednou obálku časopisu a doplňuje, k již připraveným příspěvkům originální obrázky, komiksy. Žák upraví na počítači	Prezentace návrhů/výtvorů před spolužáky.	Obálka, fotografie, fotopříběhy, obrázky.	Samostatná práce. Počítač – grafické programy. Domácí úkol – sestavení fotopříběhu dané třídy. PC.	Výtvarná výchova

	svůj výtvar – barevnost, velikost písma u příspěvku.				
6.	<p>Žák prezentuje se spolužáky fotopříběh.</p> <p>Žák ochotně vyslovuje svůj názor.</p> <p>Žák formuluje vlastní názory a myšlenky na aktuální témata - vztahy mezi žáky a učiteli, šikana, drogy.</p>	Diskuze.	Necenzurované názory a úvahy žáků.	Domácí úkol Samostatná práce PC	
7.	<p>Žák zformuluje jasné a stručné otázky do příspěvku.</p> <p>Žák diskutuje o vhodně/či nevhodně zvolených otázkách.</p> <p>Žák zaznamenává odpovědi získané od předem zvolené osoby (spolužák, pedagog).</p>	Diskuze Prezentace a následné oprava, připomínky.	Příprava interview a ankety	Práce se skupinách. PC	<p>Mediální výchova.</p> <p>Osobnostní a sociální</p> <p>Žákům zapůjčen diktafon.</p>
8.	<p>Žák zaznamenává odpovědi získané od předem zvolené osoby (spolužák, pedagog, rodiče).</p> <p>Žák tvoří dle vlastních možností křížovky, hádanky, kvízy – zábavná rubrika.</p> <p>Žák prezentuje před spolužáky svoje náměty.</p>	Průběžná kontrola	Interview, křížovky, kvízy.	Samostatná práce, (vlastní rozhovor) PC	<p>Mediální výchova</p> <p>Osobnostní a sociální</p>
9.	<p>Žák píše krátké a smysluplné příběhy/vyprávění k tématu.</p> <p>Žák využívá vlastní fantazie.</p>	Prezentace	Literární příspěvky.	Samostatná práce. PC	Žákům poskytnuta témata slohových prací.

10.	Žák říká své dojmy, pocity a připomínky ke školnímu časopisu. Žák ochotně říká, co ho bavilo/nebavilo, v čem byl úspěšný/neúspěšný.	Sebehodnocení.	Grafická úprava. Hodnocení školního časopisu.	Společná práce PC.	Mediální výchova. Osobnostní a sociální
-----	--	----------------	--	-----------------------	--

V závěru kapitoly si ujasníme jakými způsoby můžeme projekt hodnotit.

Hodnocení probíhá v poslední hodině formou rozhovoru, učitel pokládá žákům otázky (v čem byly jeho silné/slabé stránky, zda se žákovi tvorba časopisu líbila/nelíbila, jestli splnila tvorba jeho očekávání). V následujících hodinách českého jazyka učitel zadá žákům písemnou zkoušku, týkající se mediální výchovy, pojmů z žurnalistiky. Učitel má možnost zjistit od kolegů, zda časopis využili ve výuce jiných předmětů, jestli byl prospěšný. Hodnocení může také probíhat formou porovnávání s časopisy z jiných základních škol.

11. PUBLICISTICKÁ ČINNOST NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Všeobecně patří tvoření školních novin či školních časopisů mezi značně oblíbené projekty. V poslední době se právě projekty stávají klíčem pro moderní vyučování, během něhož se zamýšlíme, jak v tomto případě, vyrobíme školní časopis, dle předem stanovených konkrétních cílů. Tvorbu školního časopisu zařazujeme do nejobvyklejších žákovských či studentských činností, při kterých si žáci osvojí nezbytných poznatků a znalostí k úspěšnému výkonu. Mnoho škol uvádí, že žáci vykonávají aktivity spojené se školním časopisem absolutně samostatně, kdy škola/pedagogové se do přípravy a realizace nijak neangažují. V tomto případě tvorba školního časopisu není ve spojení s výukou. Nastává i situace, že učitelé vstupují do tvorby s funkcí kontrolní a podporující. Snaží se žákům zajistit potřebné materiály, odbornou pomoc a finanční prostředky a školní časopis zapojují rovnou do vyučování. Práce na projektu je tedy promyšlená, uspořádaná a v logické posloupnosti, což vede ke splnění cílů projektu.

Školní časopis bývá často ve školním vzdělávacím programu zařazen spíše do dlouhodobých projektů, nejčastěji v podobě zájmového kroužku, volitelného předmětu Mediální výchova, či mimoškolní aktivity. V rámci výuky mají žáci možnost získat takových znalostí, aby byli schopni tvorby zvoleného projektu. Školní časopis je brán jako deník zprostředkující žákům, pedagogům, blízkému okolí a veřejnosti zprávy a sdělení o běžném životě nejen ve škole, v neposlední řadě poslouží jako prostředek reklamy určité školy a celkově vylepšuje představu českého školství. Vedení školy/ učitelé získávají díky vydávání školního časopisu vzácnou zpětnou vazbu od žáků, například z anket, dotazníků nebo rozhovorů. Vzhledem k poskytnutí upřímných a bezelstných rozhovorů do časopisu bývá učitel vidět očima žáka jako člověk mu bližší a žák je schopný jednoduše navázat kontakt. Žáci jsou také často ve svých příspěvcích, komentářích, reakcích otevření a dosti upřímní, a tak si mohou učitelé dělat „obrázek“, jak je žáci vnímají, co od nich očekávají, jaké změny od učitele uvítají.

V následující kapitole se budeme věnovat školnímu časopis z hlediska jeho mnohotvárného využití v hodinách Českého jazyka a literatury.

12. REALIZACE A TVORBA PROJEKTU ŠKOLNÍ ČASOPIS

Projekt Školní časopis realizovaný na Základní škole v Brodce u Konice byl tvořen v rámci vyučovacích hodin českého jazyka a ve volném čase žáků. Po konzultaci s ředitelem školy, který realizaci časopisu schválil, byli žáci druhého stupně pozváni na schůzku, na které se dozvěděli základní informace k tvorbě školního časopisu. Žáci se na již předem domluvenou schůzku dostavili v hojném počtu. Úvodní schůzka obsahovala celou řadu jak organizačních záležitostí, tak i informace k průběhu tvorby.

Žákům byly předloženy následující konkrétní cíle projektu, proč vydávat školní časopis:

- Utvořit rozsáhlou čtenářskou a autorskou skupinu, která bude mít vliv na propagaci a rozvoj Základní školy T. G. Masaryka v Brodce u Konice.
- Utvořit kvalitní školní časopis vhodný k reprezentaci, který bude brán jako spolehlivý zdroj informací o dění a blízkém okolí základní školy.
- Podnícení a udržení si aktivity v průběhu tvoření celého školního časopisu (aktivitu nutné udržet i nad rámec vyučování).
- Vyvolat zájem o četbu školního časopisu u žáků, rodičů, a také učitelů.

- Rozvíjet komunikaci na jednotlivých úrovních, student-student, student- učitel.
- Získat základní vědomosti a znalosti v mediální gramotnosti.
- Vyplnění dotazníků zaměřených na školní časopis.

Závěrem úvodní hodiny byl žákům upřesněn další termín schůzky a dílčí cíle, které je nutné v průběhu setkání konkretizovat. Jedná se o následující dílčí cíle:

- Utvořit redakční radu – předat žákům teoretické poznatky o této problematice, zastoupení rolí a jejich úkoly.
- Vést diskusi nad názvem, zaměřením a rozdělení úloh v časopise.
- Vytvořit název pro školní časopis.

Nyní se zaměříme na postup a průběh již druhého setkání, které bylo mířeno již na praktické záležitosti spojené s tvorbou. Setkání se konalo po ukončení běžného vyučování, tedy ve volném čase žáků. Schůzky se zúčastnilo poměrně méně žáků (přesný počet 20 žáků – žáci sedmého, osmého i devátého ročníku. V prvotním momentu schůzky jsme společně diskutovali nad dotazníkem, některým uvedeným pojmům totiž žáci zcela neporozuměli a bylo nutné objasnění těchto pojmů. Dalším bodem, nad kterým jsme se společně diskutovali, bylo vybrání členů – žáků do redakčního týmu. Jako členy redakce jsem zvolila žáky, o kterých jsem měla domněnku, že mohou být dobrými potencionálními redaktory. Do redakční rady byli „nasazeni“ žáci s různými zájmy, různým školním prospěchem. Například do funkce grafik byl zvolen žák, o kterém jsem měla předem zjištěno, že se jeví jako schopný a svědomitý kreslíř. Žák byl mým návrhem, stát se grafíkem školního časopisu, velmi nadšený, což vedlo k názoru, že se k této funkci postaví velmi zodpovědně. Třetím cílem schůzky se žáky bylo popřemýšlení a utvoření názvu pro školní časopis. Jelikož již ve výzkumném šetření byla žákům položena otázka orientované k názvu, žáci nebyli nikterak touto problematikou zaskočení, naopak působili připraveně. Většina navrhaných názvů pro školní časopis působila či zněla značně originálně a „lívivě“. Překvapení se dostavilo v okamžiku, kdy za docela krátkou dobu žáci byli schopni vyslovit finální název. Název byl vybrán formou hlasováním, který se skládá ze zkratk sloz školní časopis Brodek u Konice, tedy ŠK.Č. Buk. Dle mého názoru se jedná o osobitý název pro školní časopis.

Závěrem schůzky proběhla domluva nad příštím shledáním a objasněny dílčí cíle pro práci:

- Vytvořit z určité části obsah školního časopisu.
- Rozvrhnout práci jednotlivým redaktorům.
- Zajistit případné materiály.

Celkové hodnocení uskutečněné schůzky lze hodnotit stupněm „výborným“. Žáci projevovali opravdovou radost z činnosti, pracovali se zájmem, nadšením i snahou získat co nejvíce přesných informací o probíhajícím projektu.

Další schůzka se uskutečnila přibližně po dvoutýdenní pauze, opět po dopolední výuce žáků. Na schůzku se dostavili všichni zúčastnění předešlého setkání, což byl velkým plus. Počáteční fází bylo ustanovení rolí v redakčním týmu, následné rozdělení práce. Žáci přinesli celou řadu zajímavých témat, které by chtěli ve školním časopise uveřejnit. Většina témat byla ze školního prostředí. Již v průběhu setkání začali žáci vytvářet rubriku zábavnou a uvolňovací, která se skládala z křížovek, vzdělanostních testů. Další skupina redaktorů se zaměřila na shromažďování jiných materiálů například do rubriky Nadání žáci školy.

V závěru setkání byl rozvržen plán s úkoly každého redaktora. S tvůrci školního časopisu byl sjednán postup o zasílání připravených příspěvků elektronickou poštou na e-mail. Velkou výhodou však pro projekt školního časopisu byl každodenní kontakt s žáky během výuky českého jazyka a literatury, jelikož jsem z žáků pocítila, že počáteční nadšení a zapálení do tvorby pomalu a jistě upadal. Proto jsem v rámci výuky český jazyk a literatura do oblasti slohu zahrнула následující motivující témata k činnosti, které směřují k rozvoji mediální výchovy.

- Média jako zdroj informací, Média ve vztahu k propagaci činnosti školy, Stavba a tvorba mediálního sdělení, Práce v realizačním týmu.

Nyní si shrneme výstupy činností k osvojení si základních vědomostí mediální výchovy, které v rámci výuky proběhly – vyhledávání na internetu skutečností, údajů, poznatků, které následně jsou schopni ověřit dle správnosti a spolehlivosti, rozlišování skutečných událostí od výmyslů a smyšlenek, tvoření vlastního zpravodajství, práce s denním tiskem, příprava na průměrný výkon při mluveném i psaném projevu, vybírání vhodných výrazových prostředků a vypracovávání zamyšlení a článků pro školní časopis, využívání technologických zařízení PC, postupné rozvíjení se při práci, pěstování odpovědnosti za vlastní práci, kolektiv.

I přes neustále probíhající rozhovory o časopise, žáci opět velmi upadali k pasivní a nedbalé práci – někteří jedinci nebyli schopni odevzdání příspěvků v domluveném termínu, objevil se i jedinec, který za předpokladu, že nemusí plnit zadané úkoly, chtěl odstoupit z redakce. K tomuto problému jsem se postavila, dle mého názoru důsledně, žákovi jsem v dobrém

vysvětlila, že pokud se již jednou do nějaké práce pustil, jeho povinností je svůj úkol dokončit.

Po stálém zařazování mediální výchovy do výuky slohu, se v žácích opět začala projevovat radost, že právě oni mohou vydávat školní časopis, rozhodovat o jeho obsahu. Následovala již v pořadí čtvrtém další schůzka. Záměrem tohoto setkání byla aktivita, která žáky seznamovala s obsahy a znaky slohových útvarů, které jsou přítomné v časopisech. Redakční tým pracoval velmi dobře, průkazné tedy bylo, že v této problematice slohových útvarů mají jasno.

Cílem tohoto setkání bylo také pokusit se o vylepšení vzájemné komunikace mezi redakčním týmem, žáci si proto přímo sdělovali své názory, připomínky, přání ke své i spolužákově činnosti v časopise, hodnotili své vlastní výkony. Každý žák závěrem schůzky shrnul, jaké úkoly bude vypracovávat, aby byl časopis připravený k vydání. Žáci tedy samostatně pracovali na svých rubrikách a často navštěvovali konzultace, které byly určeny právě pro záležitosti související s časopisem.

Poslední setkání, které následovalo, bylo již poslední, které přetrvalo do pozdních odpoledních hodin. Cíle byly tyto:

- Snaha o přehledné a logické uspořádání časopisu.
- Upravení grafického vzhledu školního časopisu.

Tato poslední schůzka se jevila pro žáky jako velmi namáhavá a náročná. Žáci společnými silami sestavili obsahovou část školního časopisu, i když mezi nimi docházelo k menším rozepřím. Každý z nich měl odlišný názor, jak by měl být časopis uspořádaný. Pokud situace nevyžadovala mé zakročení do tvorby, nechala jsem žáky tvořit samy. Kritický moment nastal při celkové grafické úpravě na počítač. Žáci společnými silami sestavili obsahovou část školního časopisu, i když mezi nimi docházelo k menším rozepřím. Každý z nich měl odlišný názor, jak by měl být časopis uspořádaný. Pokud situace nevyžadovala mé zakročení do tvorby, nechala jsem žáky tvořit samostatně. Kritický moment nastal při celkové grafické úpravě na počítači. V počtu třech grafiků se sice povedlo nějakým způsobem časopis uspořádat, ačkoli chyby se vyskytly. Žáci své chybné zpracování uznali a posléze docházelo k nápravám činnosti.

V konečné fázi přišla na řadu korektura tedy oprava pravopisu a kontrola spisovné češtiny. Činnost vykonával žák deváté třídy s výborným prospěchem z předmětu Český jazyk. Zmiňované problematice přidělíme více prostoru v části práce Analýza školního časopisu Brodka u Konice.

Nyní již přicházíme k poslednímu kroku vydání školního časopisu. Mluvíme o tisku a rozmnožení časopisu mezi čtenáře. Z důvodu dostatečného technického vybavení školy nenastal žádný problém v tisku. Žákům byl vedením školy umožněn tisk na barevné tiskárně, k dispozici získali potřebný materiál (papír, kroužkové vazby).

Při realizaci projektu Školní časopis byly rozvíjeny klíčové kompetence:

- komunikativní – umí správně formulovat myšlenky, efektivně využívají prostředků komunikace, prezentují vlastní názory jasně a srozumitelně, vzájemná komunikace bez větších rozporů,
- k učení – získání informací o žurnalistické tvorbě, uplatnění vědomostí při vlastní tvorbě, samostatné vykonávání činnosti, postoj k práci zodpovědný, kritický,
- sociální a personální – učení se dokonalé komunikaci, zhodnocení práce ostatních členů redakčního týmu, pozitivní stanovisko k přijímání kritiky, kritika brána jako prostředek a dalšímu rozvíjení vlastních dovedností, dodržování daných pravidel týmu, působnost rolí v redakci s přehledem osvojeny, organizace práce v rámci skupiny byla funkční, zvládnutá,
- k řešení problémů – vzniklé problémy vyřešený v počátečním stádiu, zrozené chyby během vytváření projekt jsou uvědomělé, a proto více žáky podněcují k bezpochybné činnosti, způsobilost ke zdůvodnění vlastních rozhodnutí, vlastní tvorba nabádá k uvažování nad společenskými problémy a poskytuje přijatelné řešení,
- občanské – uvědomování si principů redakčního týmu, který respektuje, ctí i kriticky hodnotí, vztahový systém mezi redaktory je vyhovující, zodpovědné postavení ke své práci,
- pracovní – osvojení si práce s textem, pochopení fungování v pracovním kolektivu, respektovat své spolužáky, odpovědně, správně a ve stanovený termín vypracovávat zadané povinnosti, znalosti práce s výpočetní technikou, která ulehčuje redakci práci již při průběžném tvoření školního časopisu.

12.1 SHRNOTÍ PROJEKTU

Projekt Školní časopis byl realizovaný na vesnické Základní škole Tomáše Garrigua Masaryka v Brodku u Konice. Základní škola propůjčila po dopolední – běžné výuce prostory pro tvoření časopisu a financovala všechny tisk.

Školní časopis Šk. č. B.u K. neboli Školní časopis Brodek u Konice byl vydaný vybranými žáky ze 7., 8. a 9. třídy. Díky uskutečněnému projektu Školní časopis docházelo u žáků k postupnému rozvoji jazykových i komunikačních schopností, fantazie a znalostí z žurnalistické činnosti. Podstatou projektu bylo vytváření vlastních textů zpracovávaných na daná témata určitou formou.

Do projektu byli zapojeni tedy žáci druhého stupně, u kterých lze předpokládat, že budou mít osvojeny vědomostní znalostmi, všeobecný přehled, danou inteligencí. Musím upozornit, že ne všichni žáci, kteří pracovali na školním časopise, těmto požadavkům vyhovovali, ovšem snaha byla očividná u všech členů redakční rady.

Redakční rada byla sestavená z deseti členů, v předchozí kapitole jsme se zmínili, že jeden člen rady chtěl od projektu odstoupit, po rozumné rozmluvě se nadále účastnil tvorby časopisu.

Od první schůzky redakčního týmu docházelo k postupnému rozdělování práce a připravování témat, článků k uveřejnění do časopisu. Jelikož si žáci volili témata dle vlastního uvážení a zájmů, nevyskytly se během tvorby závažnější potíže. Největší inspirací k napsání příspěvků do časopisu bylo pro redakci a ostatní žáky, kteří přispívali do časopisu, jejich život, všední starosti i radosti. Návrhy pro psaní článků vycházely i z úsilí o naplnění představ čtenářů. Redakční rada působila jako dobrý kolektiv, nedocházelo k významným rozepřím, chování a jednání žáků bylo v souladu se školním řádem. Pro žáky bylo tvoření časopisu novou příjemnou zkušeností. Po ukončení projektu byla celková jejich práce společně rozebrána a největší úskalí pocítili ve dvou oblastech, a to ve vyjadřování svých myšlenek a v oblasti pravopisu českého jazyka. Obě problémové oblasti jsou znatelné při pročtení školního časopisu. Mohu jen potvrdit, díky pedagogické praxi, že český jazyk a pravopis je žáky komplexně nezvládnutý. Žáci bohužel nedosahují příslušné úrovně vzdělanosti.

Projekt Školní časopis a jeho příprava na vydání trvala v období deseti týdnů, během tvorby se redakční rada scházela nepravidelně ve vlastním volném času. Školní časopis Šk.č. B.u K. byl vydaný ke konci března. Školní časopis základní školy měl původně dvacet výtisků. Jelikož byla mezi žáky a učiteli vyvolána pozornost o časopis, proběhl dotisk financovaný vedením školy ve stejném počtu jako při základním a to dvacet kopií, které byly mezi zájemce rozšířeny.

Školní časopis Šk.č.B.u K. vyšel celobarevně s finanční i materiální podporou základní školy. Slabinou školního časopisu je jazyková a typografická úprava, jelikož žáci tvořili příspěvky a články sami, tedy míra zapojení žáků byla velká, nutné zmínit, že jim během tvorby byla neustále nabízena pomoc a podpora. I když není dodrženo jednotné grafické zpracování časopisu, nepůsobí časopis nijak rušivě a hekticky. Časopis se věnuje aktuálním problémům, zábavným i vzdělanostním rubrikám je přínosem pro široký okruh čtenářů. Redakční rada rozdělila svá úsilí a soustředila se na to, aby se celkové zpracování i obsah částečně vyrovnávali. Veškeré obrázky či fotografie, texty a články, až na menší výjimku, jsou původní. Redakční rada se velmi snažila o stálé zkvalitnění školního časopisu, aby školní časopis Šk. č. B.u K. své čtenáře inspiroval, pobavil a v neposlední řadě také přinášel zajímavé a cenné informace.

12.2 ANALÝZA ŠKOLNÍHO ČASOPISU ŠK.Č. B.U K. ZÁKLADNÍ ŠKOLY V BRODKU U KONICE

Školní časopis Šk. č. B.u K. neboli Školní časopis Brodek u Konice je inspirací pro ostatní žáky základních škol. Časopis je vytvářený žáky 7., 8. A 9. třídy ZŠ a MŠ T. G. Masaryka Brodek u Konice pod mým dohledem jako učitelky českého jazyka na zdejší škole. Časopis byl vydaný v dubnu 2014 redakční radou, která se skládá z devíti členů, formát časopisu je A4, tisk na bílý papír s barevnými obrázky, fotografiemi, časopis byl mezi čtenáře šířený zdarma. Celkem bylo vydaných 20 výtisků.

Školní časopis má kreativní název Šk. č. B u K., do jisté míry je originální. Navrhnutý název se líbil nejen všem členům redakční rady, ale byl spojen i s návrhy názvů ostatních

žáků. Nic méně časopis vás okouzlí velmi poutavou titulní stranou nakreslenou barevně žákem s výtvarnými předpoklady.

Vnitřní uspořádání a sestavování časopisu je přehledné a logické, je součástí velmi důležitou. Tento časopis je z odborného hlediska nejen graficky, ale i obsahově průměrně zvládnutý a nemůžeme zapomenout říci, že žáci neměli žádnou zkušenosti s vydáním školních časopisů a pomoc učitele po obsahové stránce velmi vyhledávali. Dále je viditelně zřejmé nadšení redakční rady s vydáním školního časopisu, což je další prioritou při vydávání školního časopisu.

Celkové grafické zpracování nepůsobí rušivě i přesto, že se mění styl a velikost písma. Časopis obsahuje fotografie výtvarných prací, fotografie nabízených míst s nabídkou pro volný čas, fotografiemi učitelů a žáků zdejší školy, vzkazy žáků v originální podobě, karikaturními kresbami a jinými zajímavými fotografiemi týkající se brodecké základní školy. Všechny fotografie umístěné v časopise jsou v barevné podobě a po grafické stránce jsou do školního časopisu zařazeny upraveně. Fotografie jsou v dobré kvalitě.

V časopise se objevují v časopisu stylistické chyby a nedostatky, což by redakční rada neměla dopustit i přesto, že je stylistika velkým úskalím pro většinu žáků a celkově charakteristická pro žáky zdejší školy.

Při prolistování časopisu je evidentní a očividné, že redakční rada se zaměřila na zajímavosti týkající se nadání spolužáků a rozhovorů s učiteli a žáky, dále na oblast literární, výtvarnou a zábavnou. Chybí zpravodajství týkající se dané školy a příspěvky typu anket připravených pro učitele i žáky vyjadřující konkrétní a aktuální názory na dění ve škole či v jejím okolí. Hodnotím pozitivně otevřenost žáků na vyjadřování svých pocitů při rozhovorech.

Titulní stranu hodnotím velmi kladně, vyobrazení školní budovy je pro čtenáře přitažlivé, nechybí informace o názvu časopisu, názvu školy a období, kdy byl časopis vydaný. Na titulní straně jsou ovšem také nedostatky – čtenáři se nedozví číslo časopisu, což je omluvitelné pro školní časopisy vydávané poprvé a možná naposledy. Dále následuje úvod školního časopisu. V úvodu časopisu pod názvem úvodník se dozvíme více o obsahu časopisu a jsme seznámeni s názvem. Žáci vložili do úvodníku svůj styl mluveného projevu, kde čtenáře seznamují se svým obsahem. Kladně lze hodnotit i vzkazku o svých prožitcích na základní škole jedné žákyně deváté třídy, což úvodník velmi obsahově oživilo. Článek je bezesporu pro čtenáře poutavý, jeho umístění v úvodu po otevření školního časopisu hned nastartuje zamyšlení nad životem všech žáků na základní škole. Každý žák má jiné pocity,

jiné prožitky, ale uvědomí si, že jsou všichni součástí jedné školy.

Hned po úvodu následuje fotogalerie výtvarných prací žáků a také nabídka, kam se mohou čtenáři vypravit na výlet, kde mohou strávit volné chvíle. Žáci vytvořili barevný plakát pod názvem Co s volným časem?, který je doplněný fotkami míst, které tedy mohou v okolí navštívit. Plakát je tvořen vlastní rukou žáka, tiskacím písmem v barevné podobě. Celkové grafické zpracování výtvarných prací a vložení barevných fotografií souvisejících s volným časem je přehledné, vnímané jako galerie výtvarných prací jednotlivých tříd. Kladně hodnotím jednotné grafické zpracování, jméno a třídu autora výtvarného díla. Pozitivní na galerii výtvarných prací je míra zapojení žáků z několika tříd, nejen členů redakční rady na výtvarné tvorbě.

Při pročitání školního časopisu následuje rozhovor pana ředitele a paní učitelky základní školy, opět nechybí jejich fotografie. Rozhovor pobaví, zaujme, oceňujeme odpovědi dotazovaných, které jsou otevřené a upřímné. V celkovém hodnocení chybí, již zmiňované v úvodu, konkrétní a aktuální názory na dění základní školy. I přesto, že redakční tým zvolil smysluplné, přesně formulované otázky, nepůsobí volba otázek pro mladé čtenáře základní školy příliš záživně. Hodnotím způsob kladení otázek, které jsou jasně pokládány, obsah je citlivý a otevřený. Dotazovaný pedagog vyjádřil svůj vlastní názor a pocit. Žáci při tvorbě rozhovoru prokázali svoji dovednost, citlivost, koncentraci, porozumění a disciplínu. Pro čtenáře rozhovoru je prioritou jeho srozumitelnost, což lze hodnotit kladně. Hodnotím kvalitu rozhovoru, kde nechybí vyjádření určitého vztahu, vzájemné důvěry, vstřícnosti a zájmu. Typ rozhovoru je spíše volný, který dává tázaným pedagogům prostor pro subjektivní a přímé odpovědi.

V další části Školního časopisu Šk. č. B. u K. zvolili žáci další rozhovor. Tento typ rozhovoru byl volen pro připomínky a přání žáků z libovolně vybraných tříd. Otázky jsou pokládány srozumitelně a přesně formulované. Tvorba otázek je pro obsah školního časopisu zajímavá a mladý čtenář jistě ocení jednoduchost a otevřenost odpovědí. Kladem pro rozhovor žáků, jejich připomínek a přání jsou také barevné snímky tázajících žáků, nechybí každého žáka jméno a třída. Na závěr rozhovoru žáků hodnotím otevřené, někdy také nepřiliš lichotivé připomínky a komentáře například ke školní jídelně. Obsah připomínek a komentářů zapůsobí na čtenáře různorodě a zábavně. Otevřené připomínky jsou součástí školních časopisů, žáci se vyjadřují srozumitelně, což lze ocenit. Další rubrikou školního časopisu jsou Literární práce žáků. Do této části žáci přispívali svými úvahami na téma Člověk, kterého si vážím, další práce v časopise je zaměřena na líčení krajiny v okolí základní

školy. Zajímavou práci uveřejnila v časopise žákyně šestého ročníku pod názvem Milý neznámý.... Dalšími texty v této části jsou říkanky a básničky, které žáci tvořili pro rytmizaci v hodinách hudební výchovy. Ovšem nejhodnotnějším literárním textem je práce žákyně sedmého ročníku, která si sama téma zvolila a pojala ho po svém. Jako téma si zvolila Škola vs. Divočina. Z práce je znatelné, že žákyně dosahuje výborných školních výsledků a má zvládnutý také pravopis, což není mezi žáky pravidlem. Práce obsahuje logickou návaznost, je srozumitelná. Ostatní práce publikované v časopise takové úrovně už nedosahují. V textech se nacházejí stylistické chyby a nedostatky, nepřítomnost vtipnosti a originality. V časopise následuje příspěvek, kdy žáci v rámci opakování učiva o problematice zpráv a oznámení, tvořili tedy své pozvánky/zprávy na vymyšlené akce, které se uskuteční, nebo se již uskutečnily. Do aktuálních pozvánek lze počítat takovou, která například zve čtenáře na Školní akademii, která se uskuteční na závěr školního roku 2014.

V časopise nalezneme i různé testy všeobecných znalostí, které jsou přijatelné pro celý druhý stupeň, tedy méně náročné. Bohužel úprava se jeví jako méně kvalitní, redakční rada přehlédla nedostatky v zarovnání textu a ve stylu písma. Poslední strany školního časopisu využila redakce k předání informací k problematice kyberšikaně a hoaxu. I přesto, že zmiňované příspěvky jsou přejaté, mají u čtenářů veliký úspěch. Pro mladší žáky byl význam těchto slov neznámý. Díky časopisu se tedy seznámili i s konkrétními případy této problematiky a lze předpokládat, že obeznámení pro ně bylo velkým přínosem a také upozorněním. Další částí závěru časopisu, pojmenované Loučení s devátáky, je tvořené články, které napsali žáci devátého ročníku. Žáci vyslovili vlastní představu o tom, jak si představují svoji budoucnost, jak budou prožívat další roky studia, co je v životě potká. Tato část bude také příjemnou vzpomínkou, jak pro pedagogy, tak samotné žáky deváté třídy. Redakční tým oživil rubriku i společnou fotografií celé třídy v prostředí školy. Školní časopis je zakončený sportovními úspěchy žáků, fotkami ze soutěže v přehazované. Základní škola se účastní velkého množství soutěží sportovních i vzdělanostních, redakční tým ovšem publikoval jen soutěž, na kterou právě v období tvorby časopisu žáci trénovali. Své místo v časopise si našel kvíz o tabáku a kuřáctví.

12.3 VYUŽITÍ ŠKOLNÍHO ČASOPISU VE VÝUCE ČESKÉ JAZYKA A LITERATURY

Předmět Český jazyk a literatura s sebou nese spoustu příležitostí a možností, jakým způsobem může školní časopis ve výuce předmětu uplatnit. Již samotná tvorba školního časopisu je účinnou a atraktivní formou výuky daného ročníku. Žáci se s velkou pravděpodobností realizací časopisu nadchnou a dochází k částečné eliminaci nezájmu k předmětu Český jazyk a literatura.

Předmět Český jazyk a literatura se dělí do třech oblastí:

- mluvnice,
- sloh,
- literatura.

V každé této oblasti je možnost využití časopisu. V první oblasti se zabýváme gramatikou a lexikologií (nauka o slovní zásobě). Při výuce usilujeme o využití znalostí a vědomostí dle didaktických zásad (přiměřenost, názornost, aktivita). Při činnostech s časopisem je možno aplikovat obvyklých a osvědčených vyučovacích postupů. Vzdělávání se realizuje v několika etapách, kdy v 1. etapě žáky s učivem seznámíme, posléze se učivo procvičuje a prohlubují se znalosti, v poslední etapě jsou žáci schopni tvořit sami.

Školní časopis je výborným asistentem k rozšiřování slovní zásoby. Jelikož žáci se snaží, aby byl jejich časopis co nejpestřejší, atraktivní, vyhledávají si slova, která používají méně často nebo vůbec. Čtenářům pak nezbyvá, než si význam slova zjistit z literatury, internetu. Využití časopisu v hodinách slohu je také pestré. Díky výuce slohu žáci postupně získávají komunikační a tvůrčí kompetence, jsou donuceni k samostatnému uvažování a nabývají schopností v písemném i ústním projevu a osvojují si klíčové informace mediální výchovy. Jelikož má sloh mnoho forem (vypravování, popis a jiné), uplatňuje se zde časopis velmi dobrým způsobem, tak jako i literární výchově, kdy může časopis pomoci při osvojení vlastního vyjádření (pocit z přečteného textu), žáci se naučí rozlišit prózu, poezii a mnoho dalšího.

Nyní si uvedeme metody využívané ve spojení se školním časopisem a poté konkrétní příklady, jak kreativně využívat školní časopis Šk.č. BuK v hodinách českého jazyka.

Během práce se školním časopisem ve výuce dochází k praktickému využití klasických metod i metod aktivizujících. Jednou z používaných metod aktivizujících je metoda I.N.S.E.R.T., která je založena na označování textu prostřednictvím předem domluvených značek (známá informace - √, nová informace - +, informace, se kterou se žák neztotožňuje - - , informace, o které se chce žák dozvědět více - ?). Další vhodnou a snadnou metodou, se kterou neměli žáci problémy, je metoda pětilístek. Metoda podporuje kritické myšlení žáků, při této metodě mají žáci za úkol shrnout (do schématu pětilístku) své myšlenky či názory do výrazů, které co nejpřesněji podle jejich názoru vyjadřují dané téma. Vhodná metoda využívaná hojně v hodinách literárních výchovy se nazývá brainstorming, který pomáhá rozvíjení fantazie, kreativity a kritického myšlení žáků. Předností brainstormingu je postupné odbourávání trémy vyskytující se u většiny žáků. Metoda může být v hodinách realizována v podobě vyslovení bezprostředních myšlenek a nápadů k vyřešení daného problému.

Využití časopisu v mluvnici:

Ročník: 6.

Některé činnosti je vhodné s žáky realizovat již v úvodu hodiny – opakování, motivace.

- Žáci seřazují nadpisy ze školního časopisu podle abecedy.
- Žákům je předložený upravený text s chybějící interpunkcí, jejich úkolem je správné doplnění interpunkce.
- Při novém učivu o přímé a nepřímé řeči žáci vyhledávají v literárních prací spolužáků, posléze si objasníme teorii přímé a nepřímé řeči a potom samostatně tvoří přímou řeč.
- Žáci si samostatně zvolí z rubriky Literární práce žáků, jakoukoli slohovou práci a mají za úkol vyhledávat a klasifikovat slovní druhy.
- Při opakování podstatných jmen, žáci v časopise vyhledávají podstatná jména konkrétní a abstraktní, pomnožná, hromadná a látková. Obdobně můžeme s žáky

procvičovat i jiné slovní druhy – přídavná jména (tvrdá, měkká, přivlastňovací), zájmena a druhy zájmen a tak dále.

- Cvičení, které vyžaduje více času, je opět k procvičování přídavných jmen – stupňování. Žáci vyhledávají přídavná jména a poté tvoří druhý a třetí stupeň přídavných jmen.
- Texty a příspěvky ze školního časopisu jsme využívali jako pomůcku k procvičování sloves, žáci vyhledávají slovní druh, tvoří ke slovesu synonyma/antonyma a určují u nich slovesné kategorie.

Ročník: 7.,8.,9.

- Dalším úkolem pro žáky je procvičování větných členů. Učitelka zvolí věty, nebo souvětí, žáci zaznamenávají graficky stavbu souvětí.
- Žáci mají k dispozici školní časopis, učitelka zvolí časový limit, během kterého žáci vyhledávají slova vlastní, obecná a touto cestou se nenásilně seznamují s pravopisem velkých písmen.
- Žáci se pokusí v časopise najít slova přejatá z jiných jazyků.
- Každý žák si zvolil vlastní článek (literární práci) v časopise. Úkolem bylo rozpoznat větu jednoduchou a souvětí. Následně souvětí rozebrat, určit věty hlavní a vedlejší a určit druhy vět. Dalším úkolem je rozpoznat, zda-li se jedná o souvětí souřadné či podřadné.
- Školní časopis na základní škole byl využíván při učivu Zvuková stránka jazyka (hlásky, souhlásky, spodoba znělosti, slova neslabičná, přízvuk, větná melodie).

Využití časopisu ve slohu

Využití časopisu v hodinách slohu je nadmíru pestré a rozmanité, z důvodu probíraného učiva na základní škole (jazykový styl, slohové prostředky, postupy a útvary, funkční styly).

Ukázky konkrétních příkladů:

- Po osvojení si vědomostí o vyprávěcím slohovém postupu je žákům předložena část příspěvku – slohová práce se zápletkou, poté žáci rozvíjejí svoji fantazii a slovní zásobu pomocí doplnění začátku, nebo konce určitého vyprávění.
- Žáci obdrží článek bez nadpisu a jejich úkolem je vymyšlení svého vlastního nadpisu, aby byl vhodný s obsahem článku.
- Další ukázka cvičení, které je dle mého úsudky, pro žáky velmi přitažlivé, je nahrazení co největšího počtu slov v dané pasáži kreslenými symboly.
- Z rubriky Výtvarné práce žáků vybereme obrázek, ke kterému žáci tvoří související příběh.
- Příklad na procvičování popisu. Jelikož se v časopise vyskytuje mnoho fotografií žáků i učitelů brodecké školy, žáci si vyberou kamaráda či spolužáka, kterého mají co nejpřesněji popsat. Poté předstoupí se svoji prací před spolužáky, kteří hádají, o koho jde, kdo jim nejvíce popis připomíná.
- Z části školního časopisu Zajímavosti, žáci vypisují informace, které jsou pro ně nejzajímavější a následně informace převyprávějí vlastními slovy.
- Žákům je zadán článek, práce, ke kterému vytvářejí heslovitou osnovu.
- Cvičení na rozvoj mluveného projevu. Žáci si vyberou osobu z redakční rady časopisu a sestavují si pro něho otázky v souvislosti realizace časopisu, které mu pokládají a rozvíjejí komunikaci dle svých možností.
- V časopise se objevují zprávy a oznámení na určitou akci. Žáci dle výtvorů mají zjistit charakteristické znaky pro zprávu a oznámení, poté každý sám vytvoří vlastní zprávu či oznámení na danou akci.
- Součástí časopisu je jeho případná reklama, žáci jsou schopni vyslovit funkce reklamy a poté vymyšlení co nejpřitažlivější slogan i s obrázkem pro propagaci školního časopisu.

Využití školního časopisu v literární výchově

- Každý žák má před začátkem čtení v rukou jeden časopis s článkem, pohádkou, povídkou, rozhovorem a podobně. Po přečtení textu vyslovují vlastní reakce (co pro něho článek znamenal, zhodnotí text („...líbilo/nelíbilo se mi, protože ...“). Poté si vymění texty s kamarádem, po přečtení si sdělují své názory, připomínky.
- Dalším cvičením, které může být zařazené do literární výchovy, je rozhovor o četbě mezi žákem a učitelem. Nejdříve je žákům objasněný pojem rozhovor, diskuze. Následně si žák vybere příspěvek. Žák může přečíst část nahlas, aby učitel posoudil obtížnost textu. Učitel v další fázi pokládá žákovi následující otázky: Proč sis vybral právě tento text? Líbí se ti nějaká část více než ostatní? Zeptej se mě na něco, čemu nerozumíš. Chtěl by ses o tomto tématu dozvědět něco dalšího? Jak by ses to mohl dozvědět? Je v textu nějaká zápleтка nebo nějaký problém? Vyskytli se v textu nějaké tobě neznámé výrazy?
- Cvičení zaměřené na poezii. Učitel zvolí ze školního časopisu zajímavá hesla, nadpisy. Žáci jsou rozděleni do skupin a každá skupina se pokouší o tvorbu básně, ve kterém se budou vyskytovat vybraná slova.
- Žáci mohou vymýšlet rýmy, básně umístěné v časopisu interpretovat, přetvářet, rozšiřovat.
- Na básních se seznamují se základními pojmy z básnictví (epická poezie, lyrická poezie, lyrickoepická poezie, rým, druhy rýmů, verš).

Všechny zmiňované příklady či aktivity jsem s žáky v rámci vyučovacích hodin realizovala. Musím podotknout, že největší problémy se vyskytovaly v hodinách literární výchovy, kdy žáci nejsou schopni porozumět a interpretovat vlastní literární práce. Mezi obvyklé překážky se řadí, někdy až podprůměrný, mluvený projev žáků. Žáci nemají snahu podělit se svým názorem či výtkou spolužákem, stydí se vyslovit pozitiva, negativa, co se jim líbí, nebo nelíbí. Bez sebemenších potíží se pracovalo v hodinách mluvnice. Žáci byli uvolněnější, snad už jen proto, že jsme nepracovali z tradičních učebnic českého jazyka. Nedílnou součástí dnešního vzdělávání je vést hodinu co nejatraktivněji, jelikož dle mého názoru, motivace žáků ke školním činnostem se řadí mezi nejobtížnější a nesnadné povinnosti

pedagoga. A proto je nutností zařazovat do vzdělávacího procesu i příjemnější formy výuky, jako může například být práce se školním časopisem.

13. HODNOCENÍ ŠKOLNÍHO ČASOPISU ŠK.Č. B.U K. ČTENÁŘI

Na hodnocení školního časopisu Šk.č. B. u K. se z vlastní iniciativy podílely žáci i vyučující.

Při hodnocení se učitelé i žáci zaměřili na následující části časopisu a to:

- obsahovou stránku časopisu,
- grafickou stránku časopisu,
- celkový dojem.

Hodnocení časopisu z řad žáků bylo převážně pozitivní. Žáci – čtenáři zdůraznili zajímavost témat, jako například interview s učiteli, připomínky žáků a hodnocení školní jídelny. Čtenáři podotkli, že časopis je psaný zajímavou ironií, našli v časopise pobavení, legraci. Žák deváté třídy, který časopis zhodnotil, obdivoval i závažnější a osobnější témata, které souvisejí s myšlenkami o budoucnosti. Při hodnocení grafické stránky byli žáci více kritičtí, uvítali by větší zdobení stran, aby byly stránky časopisu zaplněné. Celkový dojem z časopisu byl pro čtenáře příjemný, vyslovili přání, aby školní časopis Základní školy v Brodku u Konice vycházel častěji, v pravidelném období. Oceněna a akceptována byla žáky veškerá práce redakční rady.

Učitelé hodnotili školní časopis následovně. Obdivují názory žáků na dění ve škole. Obsah časopisu obsahuje skutečné necenzurované názory, nebáli se použít kritiku. Učitelé se při hodnocení zaměřili na uspořádání časopisu. Negativum vidí v tom, že například zábavné příspěvky nepůsobí jako ucelený celek. Daná témata v časopise učitelům i vedení mohou nahlédnout do života žáků, poukazují na to, co je ve škole trápí a co by chtěli změnit. K celkovému dojmu se vyjádřili příznivě, kvalitní naskenování obrázků a fotografií působí přitažlivě. Učitelé reagovali na skutečnost, že žáci se na tvorbě podíleli sami, což oceňují. Závěrem podotkli, že časopis je ideální pro malé i velké čtenáře. Podstatné tedy je, že školní časopis Šk.č. B. u. K. se podařil vydat a našel si své čtenáře.

14. ZÁVĚRY PRO PEDAGOGICKOU PRAXI

Každý jedinec se narodí s danými předpoklady, které je zapotřebí nějakým stylem a způsobem podporovat a rozvíjet. Proto se snažíme být pro žáky příkladem, vedeme je k tomu, aby se stali hodnotnými a užitečnými jedinci ve společnosti druhých. Klíčovým cílem mediální výchovy je vybavit a podpořit žáky k snadnému osvojení si poznatků o „mediálním světě.“ Jelikož nás média obklopují ze všech stran, vstupují velkou měrou do našich životů, musíme se naučit s nimi vhodně pracovat a k tomu potřebujeme získat a mít zvládnuté dané kompetence a zkušenosti. Je tedy vhodné začlenit do školních vzdělávacích programů mediální výchovu, jakýmkoli způsobem. Díky projektu Školní časopis, který byl uskutečněný na Základní a mateřské škole v Brodce u Konice se žáci druhého stupně (nejen žáci redakčního týmu, ale všichni, jelikož problematika mediální výchovy byla zakomponovaná do hodin českého jazyka a literatury) se seznámili s problematikou médií. Žáci získali znalosti a dovednosti v souvislosti používání, vnímání, hodnocení a zpracování různých medií. Tvorba školního časopisu přispívala k rozvoji aktivního a společenského chování žáků. Prostřednictvím realizace projektu docházelo u žáků k velkému rozvoji komunikačních kompetencí. Žáci aktivně využívali média ke komunikaci se spolužáky, formulovali vlastní stanoviska a představy, které následně porovnávali s ostatními, nebáli se projevit kritický postoj k určité věci/informaci či problému. Dalším pozitivem tvoření a začlenění mediální výchovy do výuky bylo vytvoření příjemného klimatu, kladných vztahů, porozumění. Mediální výchova směřující k mediální gramotnosti se vkládá do vzdělávání z mnoha prospěšných důvodů, které bezesporu připraví žáky na úspěšný život.

ZÁVĚR

V úvodu této diplomové práce s názvem Školní časopis na 2. stupni základní školy – od projektu k jeho realizaci jsem stanovila cíle pro teoretickou i praktickou část. Cílem teoretické části bylo nastínění reformy v českém školství a rozbor kurikulárních dokumentů pro základní vzdělávání, z hlediska jejich podstatných a elementárních částí, které souvisejí se školním časopisem. V diplomové práci, která se soustředí především na školní časopis, jsem věnovala kapitulu právě teoretickým poznatkům oblasti žurnalistické tvorby, kam se školní časopis řadí. Při detailním rozebrání tématu školního časopisu, kdy byl objasněn pojem školní časopis, jeho počátky, určité předpoklady pro realizaci, problematika redakční rady se čtenáři seznamují i s obecnými informacemi, jak by se mělo v procesu tvoření školního časopisu postupovat dle jednotlivých kroků.

Po teoretické části přirozeně následuje část praktická. Hlavním cílem praktické části bylo analyzovat školní vzdělávací program Základní školy T. G. Masaryka Brodek u Konice a také realizovat projekt Školní časopis.

Praktická část diplomové práce je zaměřená na vzdělávací program základní školy, kapitola zabývající se tímto tématem je směřována na projekty, které škola v rámci vzdělávání realizuje. V práci dále pokračuji vlastními úvahami, představami o realizaci projektu, který se doposud na Základní škole v Brodku u Konice netvořil. Součástí práce je návrh desetihodinového projektového vyučování zaměřeného na vytvoření školního časopisu. Návrh projektu může posloužit jako inspirace, podnět k tvoření školám, které se z nějakých důvodů či příčin na tvoření školního časopisu nepodílely. Součástí návrhu na projektového vyučování orientovaného na žurnalistickou tvorbu jsou hlavní cíle projektu, dále specifické cíle dané vyučovací jednotky, nastínění také způsobu, jak stanovené cíle v rámci výuky naplnit.

Další prospěšnou částí pro základní školy je využití školního časopisu ve výuce předmětu Český jazyk a literatura. Jednotlivá uvedená cvičení byla s žáky druhého stupně provedena a chci dodat, že žáci byli v hodinách velmi aktivní a s radostí vyměnili učebnici za netradiční studijní materiál – školní časopis, který sami vytvořili.

Podstatou diplomové práce bylo vytvoření školního časopisu na Základní a mateřské škole T. G. Masaryka v Brodku u Konice ve spolupráci s žáky druhého stupně. V počáteční fázi projektu došlo k vytvoření dotazníku za účelem zjištění zájmu a pozornosti žáků o kreativní tvoření a odhalení dosavadních znalostí ze žurnalistické oblasti.

V práci je podrobně popsán průběh schůzek a jejich časový harmonogram práce žáků na školním časopisu. Po dokončení časopisu jsem žáky, kteří se přímo podíleli na časopise i čtenáře, žádala o zhodnocení práce. Hodnocení nejen kvality školního časopisu Šk.č. B.u K., ale i práce vykonaná redakční radou, je spíše pozitivní a úspěšné. Dle mého názoru byl projekt Školní časopis na Základní škole atraktivním zážitkem, jelikož žáci prezentovali vlastní myšlenky, aktivně se zapojili do smysluplné činnosti, kdy při práci v kolektivu prožili určité množství zábavy a poznali i po vnitřní stránce své spolužáky. Velký přínos z hlediska tvorby byl pro žáky prožitek vlastní seberealizace a učení se být mediálně gramotnými jedinci.

Stanovené cíle pro praktickou část závěrečné práce byly v průběhu krátkodobého projektu naplněny. Problematika projektové výuky mě velmi zajímá, což dokazuje i předešlá práce – bakalářská, na kterou jsem v diplomové části navázala. V dnešní době spousta škol zařazuje pozoruhodné projekty do vzdělávacích programů, i když se často vyskytují problémy z hlediska financí, inspirace, dostatečného prostoru pro realizaci. Ve školách, které realizují pravidelně projekt Školní časopis, je výuka mediální výchovy brána jako významná součást formálního vzdělávání, z důvodu toho, že média jsou všedním společníkem či partnerem jedince žijícího v dnešní společnosti.

Celkově hodnotím krátkodobý projekt Školní časopis jako úspěšný, ačkoli z organizačních záležitostí pro učitele s krátkou praxí, dosti náročný. Projekt byl nejen pro žáky, ale i pro mě značným přínosem. Věřím, že získané zkušenosti, které jsou spojené s celkovou realizací, uplatním v budoucí činnosti.

SEZNAM LITERÁRNÍCH ZDROJŮ

1. BÍNA, D. a kol. *Výchova k mediální gramotnosti*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2005. 103 s. ISBN 80-7040-844-8.
2. BROKLOVÁ, Z. a kol. *Média tvořivě: pro 2. stupeň ZŠ a střední školy*. Kladno: AISIS, 2008. 321 s. ISBN 978-80-904071-1-4.
3. Čechová, M., Chloupek, J., Krčmová, M., Minářová, E. *Stylistika současné češtiny*. 1. vydání, Praha 1997. ISBN 80-85866-21-8.
4. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
5. HUBÁČEK, J., JANDOVÁ, E., SVOBODOVÁ, J. *Čeština pro učitele*. Vade mecum bohemiae, 2002. 323 s. ISBN 80-86041-30-1.
6. Interní dokument školy – *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání*.
7. Interní dokument školy – *Výroční zpráva 2012/2013*.
8. JIRÁK, J. *Mediální výchova – inspirace k realizaci* [online]. c2004. Dostupné z <<http://www.rvp.cz/clanek/282/87>>.
9. KARLÍK, P., *Příruční mluvnice češtiny*. 2 vyd. Praha: Lidové noviny, 1997. 799 s. ISBN 80-7106-134-4.
10. *Manuál pro tvorbu ŠVP v základním vzdělávání*. Praha: Výchovně pedagogický ústav, 2005.
11. MIČIENKA, M., JIRÁK, J. a kol. *Základy mediální výchovy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007. 295 s. ISBN 978-80-7367-315-4.
12. MŠMT. 2012. *Školská reforma harmonogram* [online]. Dostupné z: <<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/harmonogram>>.

13. MŠMT: □ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Bílá kniha. □ Praha: □ Ústav □ pro □ informace □ ve □ vzdělávání. Nakladatelství □ Tauris, □ 2001. ISBN 80-0211-0037-208.
14. NAVRÁTILOVÁ, Svatava. *Základy žurnalistiky pro redaktory studentských časopisů*. 1. vyd. Svatava: Azus Březová, 2004. 66s. ISBN 80-903331-4-1.
15. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 3. vyd. Praha: Portál, 2001. 322 s. ISBN 80-717-8579-2.
16. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. Dostupné z WWW: < http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.
17. REIFOVÁ, I. a kolektiv. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha : Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7.
18. RUTOVÁ, Nina a kol. *Média tvořivě – Metodická příručka mediální výchovy*. 1. vyd. Kladno: Aisis, 2008. 323 s. ISBN 978-80-904071-1-4.
19. RYCHLÍKOVÁ, B., DOSTÁL, P., DOSTÁLOVÁ, J. *Průřezové téma v Rámcovém vzdělávacím programu pro ZŠ*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2005. 68 s. ISBN 80-7368-147-1.
20. SARKÖZI, R. *Jak se pozná kvalitní školní časopis – 1. díl – Desatero zásad. Čtenářská gramotnost a projektové vyučování* [online]. 23. 2. 2011 [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: <<http://www.ctenarska-gramotnost.cz/medialni-vychova/mv-casopisy/kvalitni-casopis-1>>.
21. ŠVEC, V., MAŇÁK, J. *Výukové metody*. 2003. 219 s. ISBN 97-880-731-503-96.
22. VALIŠOVÁ, KASÍKOVÁ a kol., *Pedagogika pro učitele*. 2007. ISBN 802-4717-344.
23. WOJNAR, P., ZMRZLÍK, B. *Jak se dělá školní časopis aneb Školní časopisy pod lupou*. Karviná – Hranice: Základní škola, Mendlova, 1998.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Dotazník pro žáky 2. stupně ZŠ

Příloha č. 2 Školní časopis Šk. č. B.u K.

Projekt Školní časopis

Milí žáci,

jsem studentkou Pedagogické fakulty v Olomouci a chtěla bych vás poprosit o vyplnění anonymního dotazníku. Dotazník poslouží pro studijní účely k diplomové práci.

Děkuji za spolupráci a věnovaný čas.

1) Charakterizuj pojem ŽURNALISTIKA:

2) Co si představíš pod pojmem ŠKOLNÍ ČASOPIS:

3) Chtěl(a) by ses podílet na tvorbě ŠKOLNÍHO ČASOPISU? Pokud ano, co očekáváš od této činnosti?

4) Co by podle tvého názoru nemělo chybět ve školním časopise?

5) Napadá tě nějaký originální název pro školní časopis?

6) K jakému tématu či aktuálnímu problému by ses ve školním časopise vyjádřil?

7) Myslíš si, že cílem tvoření školního časopisu je poučit a vzdělávat?

Příloha č. 2 Školní časopis Šk. č. B.u K.

(Viz diplomová práce – tištěné verzi)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Radka Greplová
Katedra:	Katedra českého jazyka a literatury
Vedoucí práce:	Mgr. Milan Polák, Ph.D.
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Školní časopis na 2. stupni základní školy - od projektu k realizaci
Název v angličtině:	School magazine for the second grade of elementary school - from design to implementation
Anotace práce:	Diplomová práce se tematicky zaměřuje na školní časopis vzhledem k realizaci na vybrané škole. V teoretické části je pojednáváno o současném školství v České republice, nastíněné jsou kurikulární dokumenty a jejich analýza. Diplomová práce je soustředěna na poznatky týkající se mediální výchovy, problematiku školních časopisů. V praktické části je podrobně popsán projekt Školní časopis a celkový jeho průběh, který byl realizovaný na základní škole. Práce je věnována také celkovému rozboru vzdělávacího programu zvolené školy. V závěru diplomové je uvedeno hodnocení projektu Školní časopis a využití školního časopisu ve výuce předmětu Český jazyk a literatura.
Klíčová slova:	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, průřezová témata, mediální výchova, média, žurnalistika, školní časopis.

Anotace v angličtině:	This thesis focuses thematically on the school magazine due to the implementation of the selected school. The theoretical part of the analysis of contemporary education in the Czech Republic, outlined the curricula and their analysis. The thesis is focused on findings regarding media education, the issue of the school magazine. In the practical part of the project is detailed school magazine and its overall progress that has been realized in primary school. The work is also devoted to the analysis of the overall educational program chosen school. In conclusion, it is stated evaluation of school magazine and the use of school magazine in teaching the Czech language and literature.
Klíčová slova v angličtině:	Framework Educational Programme for Basic Education, cross-cutting themes, media education, media, journalism, school magazine.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Dotazník Příloha č. 3 Školní časopis Šk.č. B.u K.
Rozsah práce:	67 stran + přílohy
Jazyk práce:	Český jazyk

